

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: Felolós szerkesztő: Kiadja:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUNSÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8. vidéken 10 fillér.

A másik kvóta.

Budapest, január 4.

(V.) Hogy egyenlő jogu szövetségesei akarunk lenni Ausztriának, de balekjai nem: ezt ma jó magyarán tudtára adta Krieghammer tábornok urnak a magyar delegáció hadügyi albizottsága. A tábornok ur eleinte úgy tett, mintha nagyot hallana és sehogy sem akarta ezt a kijelentést megérteni. De az albizottság hamarosan meggyógyította a hadügyminiszter ur akut fülbaját: *határozatba* foglalta ugyanis a kijelentését s ilyen alakban lette ő nagyméltósága elé. Így aztán megértette tüstént a miniszter ur. Abból pedig, hogy megértette, nagy haszna lesz Magyarországnak.

A vita arról folyt ugyanis, a közös hadsereg szükségleteiből mennyit szerez be a hadügyi kormányzat Magyarországon. Nem tagadhatja senki, hogy ennek a kérdésnek van némi jogosultsága. Mert attól a felelettől, amelyet e kérdésre a tények adnak, függ a köztünk és Ausztria közt fennálló viszonyok természeté, vagyis az, hogy szövetségesei vagy balekjai vagyunk-e a monarchia másik államának. Ha ugyanis ugyanolyan arányban részesül Magyarország ipara és mezőgazdasága a közös hadsereg beszerzéseiben, mint amilyenben mi hozzájárulunk a közös költségekhez, akkor a viszony józan és tisztességes. Ellenben ha nálunk kevesebbet költ el a katonai adminisztráció, akkor a viszony ostoba a mi részünkről és tisztességtelen Ausztria részéről. A hadügyi miniszterhez intézett kérdésnek tehát megvolt a teljes jogosultsága. De Krieghammer tábornok ur — ő tudja legjobban, miért — úgy tett mint Batóné, mikor a bor árát kéri: ötlít-hatolt mindenféle egyéb dolgról, csak éppen erről az egyről hallgatott.

Delegatusaink ekkor komolyabb hurt kezd-

tek pengetni: *kimutatást* követeltek a hadügyminisztertől a katonai szükségletek fedezésére szolgáló beszerzések felől. Ő excellenciája még mindig vonakodott. Hogy efféle kimutatást könnyebb kivánni, mint csinálni; hogy nagyon bajosan megy a beszerzési források és a beszerzett mennyiségek nyilvántartása; hogy az ember nem igen ér rá az ilyen statisztikai ügyekkel való bibelődésre: — ilyesmik voltak a miniszter ur kifogásai. S ekkor történt, hogy az albizottság egy erélyes cselekedettel kifogott Krieghammer tábornok uron is, meg a kifogásain is. Egyszerűen *váparancsolt* ő excellenciájára, hogy jövőre mutasson be pontos statisztikát minden fillérről, amit Magyarország ipari és mezőgazdasági termelésének juttat a hadügyi közigazgatás. Bravissimo, ez aztán férfias beszéd volt. Csakhogy eszükbe jutott valahára a delegatusainknak, amiről soha egy pillanatra sem kellene megfeledkezniök, hogy ők a magyar országgyűlés kiküldöttjei s e minőségükben rendelkező hatalmuk van a közös miniszterek felett. És csakhogy megtették végre azt, amit az ország annyi idő óta várt tőlük, hogy amikor kimerült bekeftürésük a sok meddő kunyorálásban, akkor *megparancsolták*, hogy adassék meg minékünk, amihez törvényes jussunk van.

Hát évadján a jövő delegációnak a közös hadügyi miniszter kénytelen lesz tőredelmesen beismerni, hogy a hadsereg beszerzéseiből alig juttatott Magyarországnak valamit. Hiába akarná tagadni, a saját számai lépnek fel majd vádlókul ellene. Azok elmondják, hogy a mi mezőgazdáinktól éppen csak annyit vásárol, amennyit már semmi módon nem lehet Ausztriában beszereznie; a magyar iparnak pedig csak elvéve ad valami csip-csup megrendelést, egy-egy morszácskát, ami úgy hull le az osztrák iparbarók számára dusan terített asztalról. És ki fog akkor derülni, hogy mitőlünk könyör-

telenül behajtják azt a kvótát, amelylyel Magyarország tartozik Ausztriának, ellenben annál a viszontkvótánál, amely a mi javunkra szólna, 1867. óta rendszeresen és rettentő mértékben megrövidíti Magyarországot a hadügyi kormányzat. Ha egyharmada minket terhel a hadsereg költségeinek, van-e a világon természetesebb, méltányosabb dolog annál, hogy e költségeknek ugyancsak egyharmada a mi hazánk gazdaságát termeljen? Hogy ne csak a magyar nyerstermelés, hanem *a magyar ipar is* a kvóta arányában részesedjék a közös hadsereg megrendeléseiben, ehhez a mi hazánknak kétségtelen jussa van isten és ember előtt. Lássuk hát, mennyi magyar posztót, mennyi magyar bórúrát, mennyi magyar konzervet, mennyi magyar puskát, mennyi magyar ágyut, mennyi magyar hadihajót vásárol a közös hadsereg kormányzata. Véláztó az, hogy 1867. óta az ilyen címeken elköltött milliárdokból Magyarország mindig nyomoruságos alamizsnát kapott csupán. Pedig ha a magyar nemzettel mindig csak a terheit éreztetik a véderő közösségének, de következetesen megvonják tőle e közösségnek gazdasági ellenszolgáltatásait, akkor öngyilkos politikát, tehát a legostobább és a legkárosabb politikát követi a monarchia. Ime Ausztriát felhizlalták a maguk vak protekciójával az egymást követő közös hadügyi miniszterek. S mit hizlaltak fel benne? Egy nagy forradalmi tábor, amelynek németje és szlávja egyaránt veszedelmes. Magyarországnak pedig, amely hűségesen támasztotta mindig a nagyhatalmi állást, időközben el kellett gazdaságilag sorvadnia, mert a hadügyi adminisztráció az osztrák iparnak törvénytelen favorizálása révén egyenesen arra iparkodott, hogy nemzeti vagyonunk lassankint, de következetesen átszivárogon Ausztriába.

Végét kell valahára vetni ennek a szégyenletes és gyalázatos állapotnak. Azzal a

TÁRCA.

Egy kis leány története.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Lengyel Laura.

Szabó Terkával egy hideg őszi napon ismerkedtem meg a Csömöri-uton. Az ismerkedési hely nem volt éppen tulságosan elegáns, Szabó Terka sem. Egy tizenkét éves leányka volt az én ismerősöm, csunya, vézna, beteges kinézésű gyermek, savószerű szemmel, kenderszőske hajjal, cafatos ruhában és cipő nélkül. Hideg, nedves októberi nap volt és Terka meztláb sietett a Csömöri-uton, már amennyire sietni tudott kötös terhével. Egyik karján kis gyermek ült, a másik karján meg kosár volt mindenféle fűszerrel.

Ezen a szerencsétlen pár hónapos gyereken mintha az egész emberiség bűnét és nyomorát látam volna. Mintha mindnyájan bűnösök volnánk abban, hogy az Ursten legszebb, legfőbb-gosebb teremtménye az ember, ilyen formában is egzisztálhat, mint az a pár hónapos csecsemő a maga undokságában, piszkos rongyaiban. És az az el-csukló vád, mely már nem is gyermekírás, hanem fájdalom, szivettépő vád az Örökkévaló Isten ellen: Oh én hatalmas uram, mi gyönyörűség van neked abban, hogy engem teremtetél? Minek kell nekem létezni, mert én csak létezem uram és nem élek. Oh menyei hatalmasság, aki reám néz, annak meg kell tagadnia a te legszebb nevedet, melyet azok adnak neked, kik igazán ismernek, Irgalom! Ha csakugyan Irgalom és Szeretet vagy, miért küldtél engem a világra, hogy minden hangom, mely elkínzott testemből

fakad, csak vád legyen te ellened, kit bölcseségnek, szeretetnek, jósnak hívnak?

Főlöszleges kijelentem, hogy mindezen gondolatok nem a kis csecsemő agyában fogalmaztak, hanem az én lelkemben. A kis gyermek csak nyöszörgött esőndesen, mert sirni csak a gazdag, erős gyermekek tudnak. Ezek a szánalmas, vézna teremtsék csak nyöszörögnek rémesen, úgy, hogy az embernek elkezd fájni a szíve és istentelen gondolatok támadnak az agyában.

Terka lassan ment, kettős terhén kívül még egy kis fiú is gátolta haladásában, aki folyton belekapaszkodott a szoknyájába, nem esoda hát, ha utolértem őket és innen ered Terkával való ismeretségem.

Nem szeretem a könyörületességet, amely az utcán tüntetőleg nyilatkozik meg. De a Csömöri-uton nem járt senki, legalább ötven lépésre ment tőlünk az egyetlen ember, ki a láthatáron belül esett, az is valami részeg napszámos lehetett, mert feletto bizonytalan lépésekkel haladt előre, minden habozás nélkül megszólitottam hát Terkát.

A kis leány szelíden, egyszerűen megmondta, hogy Szabó Terkának hívják, az anyja vasalni ment, ő ezt a kosarat a benne levő holmival együtt az udvarukban lakó nagyságának viszi. Odahaza nem volt kire hagynia a gyereket, pedig a kosár is olyan nehéz... A testvére nem mondta, hogy nehéz, csak a kosár.

Körülnéztem. Az említett részeg napszámoson kívül sehol senki. Isten boesása meg, de ahhoz a minden emberi formából kivetkőzött gyerekekhez egy világért sem nyultam volna, de a kosarat szép esőndesen kivettem Terka kezéből. Végére is itt nem láthat meg senki, és ha igen?... Amint a leány keskeny vállát néztem, ziháló lélekzetvételét hallgattam, megszállt az

igazi, a szent, a nagy könyörület. E pillanatban átéreztem, amiről a vallásánító évekig hiába beszélt, hogy mindnyájan testvérek vagyunk. — Ennek a mondásnak jelentőségét nem ismeri addig senki, míg szíve teljesen fel nem olvadt a könyörületben s részvétben. És nem törődve a társadalmi formákkal, csak a szánalmat érzi a vergődő nyomoruság láttára és felindulva szeretében, szíve vérevel váltaná meg mindazokat a szegényeket, szenvedőket, nyomorultakat, akikért a názáreti férfiú kétezer esztendővel ezelőtt meghalt.

Terkával különben igen prózái dolgokról beszélgettem. Feltűnt ziháló lélekzetvétel, hát elmondta, hogy pár héttel ezelőtt kelt föl tüdőgyulladásból és most már teljesen rendben az egészsége, de be kellett menni a Belvárosba a nagyságának haza hozni a kosarat. A gyereket meg nincs kire hagyni otthon, hát magával viszi.

Egy nagy ház előtt elbuesztunk, itt laktak Szabóék. Szép, új kétemeletes ház volt, olyan, amilyenekben jómódu emberek laknak, a szegénységet csak az óriási gyermekhad árulta el, mely piszkosan, rongyosan hancurozott az utcán.

Ami kevés aprópénz nálam volt, Terka kezébe nyomtam. Aztán siettem a nyomor, a fájdalom, a betegség közül. Szöktem előle gyáván, mint a hogy egy kellemetlen látvány elől szökik az ember. Úgy sem tudok rajta segíteni, vigasztaltam magam a modern ember kislelkü önzésével. De azért sokáig, még nagyon sokáig üldözött a kis Terka képe, amint egyik karján viszi a nagy, nehéz kosarat, a másikon a vézna, madár-arcu gyermeket, ki nyöszörgésével oly szivrehatóan vádolja teremtmőjét. Terka szoknyájába fogódzik a sápadt, kiéhezett kis fiú, Terka zihál, sovány vállai oly ijesztően mozognak. Az egész csapat élő megtestesülése a szenvedésnek, a

kifogással ne éljen a hadügyminiszter ur, hogy nálunk azért nem rendelt, mert nekünk nincsenek gyáraink. Az igazság az, hogy gyáraink legfőképp azért nincsenek, mert a hadügyi kormányzat mindig az osztrák iparhoz fordult megrendeléseivel. Tessék nekünk megadni a magunk törvényes kvótáját a beszerzésekből; a mi gondunk lesz arról gondoskodni, hogy szállíthassuk a megrendelt cikkeket. És jól értse meg a hadügyminiszter a hadügyi albizottság mai határozatát. Azt harsogja a fülébe ez a határozat, hogy Magyarország nem akar többé áldozata lenni a véderő közösségének. Mi megadjuk a hadseregnek, ami a hadsereg; de ezental meg fogjuk követelni, hogy ő is adja meg nekünk azt, ami a miénk. Magyarországot az együttes és közös védelemre kötelezi a kiegyezés, de arra nem, hogy koldussá tegye magát a hadügyi vezetőség által dédelgetett Ausztria kedvéért. Így tessék ezt a mai határozatot értelmezni, hadügyminiszter ur!

BELFÖLD.

Gróf Széchenyi Manó lemondása. Nehány újság ma gróf Széchenyi Manó, 6 felsőge személye körüli miniszter lemondásáról ad hírt. A Magyar Nemzet e híre vonatkozolag azt írja, hogy értesülése szerint szó volt gróf Széchenyi Manó távozásáról, mivel tartós betegségse következtében egyelőre nem képes hivatala súlyos feladatait elvégezni — de ebben az ügyben még semminő határozat nem történt.

Berzeviczy a pénzügyi bizottságban. Berzeviczy Albert felszólalását a pénzügyi bizottságban a közoktatásügyi budget tárgyalásánál a legtöbb lap annyiban téves formában közölte, amennyiben azt írták, hogy Berzeviczy a tanítóképzés államosításának szükségességét hangsúlyozta. A Budapesti Tudósító hítele értesülése szerint Berzeviczy — ezelőtt is több ízben kifejezett álláspontjának megfelelően — nem a tanítóképzésnek, hanem a tanítók képzésének államosítását jelezte szükségesnek.

Törvényelőkészítő osztály a belügyminisztériumban. Széll Kálmán belügyminiszter egy új kodifikációs osztályt állított fel a belügyminisztériumban, amelynek kiváló jelentőséget és aktualitást ad az a körülmény, hogy ez az osztály, mint törvényelőkészítő osztály lesz hivatva a közigazgatás államosításának munkálatait előkészíteni és megszervezni. Ez osztály élére a belügyminiszter dr. Némethy Károly osztálytanácsost állította, aki eddig a közjogi osztályt vezette a belügyminisztériumban s

nyomornak, a predestinált bűnnek, melyet a legnemesebb ember kétezer esztendővel ezelőtt próbált megváltani. Ő meghalt, abban a tudatban, hogy elvitte tőlünk a nyomorúságot, a bűnt, de a kis Terka melle úgy zihál, a csecsemő meg föl-fölsír, oh uram istenem, mi gyönyörűség telik még mindig a Lázárokban.

II.

A Csömöri-uton nem volt többet dolgom, én már ma'dnem elfelejtettem a kis Terkát, mikor a véletlen újra összehozott vele.

Egy ideges hölgy ismerősömnél találtam föl. A nagyságos asszonynak mind a két szeme ki volt sírva, mert Mici öngyilkosságát követett el. Mici egy hóféhér cica volt, kinek szörnyen fájhatott a lét, mert egyszer csak leugrott a harmadik emeletről és az ősi macskaszokás ellenére szörnyen halt.

Sikerült 6 nagyságát megvizsgáltanom, mit 6 azzal hálált meg, hogy átvezetett a gyerekszobába, hogy bámuljam meg Bandit, a tizenhat hónapos trónörökös, mellesleg megjegyezve már a szalonban feltűnt, hogy Bandi csinos tenorhangját ma nem lehet hallani.

A rejtelem azzonnal meg volt fejtve, mikor a gyerekszobába benyitottam és láttam, hogy Bandit egy vézna, keskeny vállú, szomorú kis leány hurcolja föl s alá, miáltal homlokáról csak úgy omlik a verejték. Szegény Terka!

Terka most tisztességesebben volt öltözve, de még soványabb volt, mint mikor először láttam. Megesett rajta a szívem és 6 nagyságához fordultam:

— Talán le lehetne ülni Bandival egy kicsit?

Ő nagysága fölptant:

— Leülni? Hiszen azért fogadtam ezt a leányt, hogy járkaljon a gyermekkel. Bandika csak akkor hallgat, ha sétálnak vele. Nem azért

aki nagy szorgalommal és tudományossággal vett részt a minisztérium törvényszerkesztési munkálataiban eddig is. Az új kodifikációs főosztály Jakabffy és Széll Ignác államtitkárkö felügyelete alatt áll s hivatalos ügykörét a következőkben állapította meg a belügyminiszter: 1. Törvényjavaslatok előkészítéséről és kidolgozásáról való gondoskodás. 2. A törvények életbeléptetése és végrehajtása körül felmerülő teendők ellátása. 3. Fontosabb szabályrendeletek végleges szövegezése. 4. Általános közigazgatásjogi vitás kérdésekben véleménynyilvánítás. Az új főosztály már meg is kezdte működését.

Az erdélyi magyarság sorsa. Amitezen a címen tegnapelőtt megirtunk, abba egy kis tévedés csuszott. A piski-telepi tanmühelyt ugyanis nem az Emke tartja fenn, hanem az állam. S bár holnap megint azt kellene mondanunk, hogy abba is tévedés csuszott, amit ma kell megírunk. Mert ennél szomorubb hirt egyhamar nem bocsájtottunk világgá. Arról van ugyanis szó, hogy Hunyadmegye tanfelügyelője a közigazgatási bizottság utolsó ülésében olyan bejelentést tett, melyet megdöbbenésnélkül senki sem fog olvasni. Megmondta a közigazgatási bizottságnak, hogy az ő előterjesztése alapján a közoktatásügyi kormány megengedte, hogy az állami elemi iskolák felsőbb osztályaiban bizonyos tantárgyakat román nyelven lehessen előadni. Hát amikor mi azon panaszkodunk és adatokkal is illusztráljuk, hogy a felemás nemzetiségi politika mennyire nem képes magyarosítani, sőt mennyire utját állja még azok visszamagyarosodásának is, akik érzésben visszahuznak a magyarsághoz: akkor még azt kell hallanunk, hogy a magyar állam által fenntartott elemi iskolák felsőbb osztályaiban mezegeedik fakultatve a román előadási nyelvet. Tiszttára képtelenség. S itt valami tévedésnek kell lennie. Legjobban szeretnők, ha a tévedés a mi forrásunké volna s az egész dologból egy szó sem volna igaz. De ha forrásunk igazat mond, akkor a hunyadmegyei tanfelügyelőnek kellett iszonyuan eltévednie, hogy ilyen előterjesztést mert egyáltalán tenni a közoktatásügyi miniszternek. Ha pedig a tanfelügyelő okokkal támogatta ezt az ő előterjesztését s okai olyan nyomósak voltak, hogy a kultuszminiszter meghajolt előttük, akkor ezeket az okokat mi is ismerni akarjuk. Sőt ismernünk kell őket. Mert csudálatosan új okok lehetnek, aminőkre magyar ember idáig nem tudott akadni. Olyan okok, melyek a legképtelenebbnek tetsző intézkedést is igazolni képesek. S azokhoz joga van a közvéleménynek, mely egyelőre nem képes megdöbbenését elfojtani, amikor a züllő erdélyi magyarság helyzetén a

fizetek neki, hogy a gyerek sírását is hallgassam.

Beláttam, hogy igaza van. Ő fizet, tehát joga van addig hurcoltatni gyermekét ezzel a leánnyal, míg az belé nem pusztul. A modern rabszolgákat részletfizetésre vásárolják, de azt hiszem, ez a rabszolgákra nézve nagyon mindegy.

— Csak az a baj — kezdte 6 nagysága — hogy ez a leány éjjelenként köhög. Meghűthette magát, kénytelen lesznek megnéznetni az orvossal.

Egy pár perere kiment s én egyedül maradtam a leánnyal:

— Beteg vagy, Terka?

A szegény gyermek félve nézett reám és úgy könyörgött:

— Nem vagyok beteg. Ne tessék azt mondani a nagyságának, mert elküld...

Megeredt szeméből a könny, magam sem tudtam, mit beszélék, csak hogy vigasztalni kezdtem, mondtam:

— Nem mondok semmit. De lásd, jobb volna ha haza mennél, te nagybeteg vagy.

Szegény Terka reszketni kezdett, mint akit a láz gyötör:

— Igaz, beteg vagyok. Északa olyan forró mindenem, aztán köhögni kell, úgy akarnám elfojtani. beletakarom fejem a párnába, mégis csak kihallik. A nagyságos ur is haragszik, a nagysága is, ma arról beszéltek, hogy elküldenek, pedig úgy szerettem volna itt lenni még egy hónapig.

— A pénzért?

— Igenis. A kis Feri beteg volt, haza adtam a négy forintot, hogy doktort hozassanak neki, meg patikát vegyenek. A nagysága megszidott, mert azt akarta, hogy ruhát vegyek, hogy Bandikát szép, új ruhában vigyem sétálni.

Sirni kezdett, nagyon sirni és könnyei ráhullottak a Bandi kövér, fehér arcára. Ki csodál-

magyar kormány azzal akar lendíteni, hogy szarvakat ad a román terjeszkedésnek. Meggyőző okokat várunk, vagy — cáfolatot. Az utóbbit sokkal szivesebben, mert soha nagyobb gyönyörűséggel nem vontuk vissza hírünket, mint ahogy ebben a szomorú esetben tennők.

A választók megszaporodása. A kuriai bíraskodásról szóló törvény üdvös hatását igazolja a választók rendkívüli mértékben történt megszaporodása. Így Budapestén az 1900-ik esztendőre 49.618 választót írtak össze, ami kerék számban 10.000 fnyi szaporodást jelent a tavalyi összehozáshoz képest. A legnagyobb szaporulat Budapestén az Erzsébetvárosban van, ahol az idén 10.515 a választók száma, míg tavaly 6923 volt. Nyitra megyében kerékszámában 5000-rel szaporodott a választásra jogosultak száma, legszembetűnőbbben a szenci, érsekújvári, nyitrai és nagytapolcsányi kerületekben, ahol a szaporulat 6—700 közt mozog.

A magyar delegáció.

Bécs, január 4.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága ma délelőtt féltnegy órakor Széllgyi Dezső elnöklése mellett ülést tartott, melyen jelen voltak a közös kormány részéről: Kriehammer báró hadügyminiszter, Jekelfalussy altábornagy osztályfőnök, Rökkenau altábornagy osztályfőnök, Csanics és Clar vezérőrnagyok, Krobatin, Terkulja és Ellmayer ezredesek, Dobruczky lovag vezérhadbiztos, Abele alezredes és Urban őrnagy a hadügyminiszter szárnysegédei, Graf hadbiztos, dr. Uriel vezérőrnagy, báró Spaun tengernagy, a tengerészeti osztály főnöke; a magyar kormány részéről: Széll Kálmán miniszterelnök, Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter és gróf Széchenyi Manó ő felsőge személye körüli miniszter.

(Az előadó előterjesztése.)

Mánnth Aurél előadó a hadügyi vitát a következő előterjesztéssel vezette be: A közös hadsereg 1900. évi nyers rendes szükséglete 277.656.954 koronával van előirányozva. Ezzel szemben az összes bevétel 8.470.778 korona vagyis 3.850.000 koronával több, mint a múlt évben. Ha levonjuk a nyers rendes szükségletből ezt a bevételt, 269.186.176 korona marad, amely a rendes szükséglet fedezésére volna megszavazandó. A rendkívüli szükséglet összesen 14.072.528 korona, vagyis 8.361.500 koronával kevesebb, mint a múlt évben. A rendes és a rendkívüli tiszta szükséglet együttvéve, vagyis a közös hadsereg 1900. évi összes tiszta szükséglete 283.258.704 korona, vagyis a tavalyinál 1.008.980 koronával magasabb. A rendes szükséglet a tavalyihoz viszonyítva 9.380.480 koronával emelkedik. Ez az emelkedés tulajdonképpen két főbb tételből áll. A tisztizletések emelése az idén összesen 6.132.342 koronát fog igényelni és a legénység vacsora-illetményének emelésére 1.477.788 korona van felvéve. Egyéb tekintetben az emelkedés már korábban megszavazott tételek folyamánya. A rend-

kozásomra csöndesen viselte magát, bár Terka állt vele.

— A kis Anna is meghalt, akit akkor a karomra vittem...

— Te adtál pénzt a temetésére?

— Igenis. Most már nincs bent egy krajcárom se, pedig úgy szeretnék...

— Mit szeretnél, Terka?

— Ferinek venni valamit karácsonyra, most kelt fel a betegségéből... de hát már nincs benn pénzem és kimenőt sem igen kapok...

— Majd én megveszem Ferinek a játékot, de ne sirj hát.

Kimentem a szobából, mert engem is fojtogatott a sírás, a szalonban 6 nagysága keserű könnyeket hullatott a fehér Mici halála miatt.

III.

Megvettem a karácsonyi ajándékot, valami meleg gyerekruhát. De a nagyságos asszonytól hallottam, hogy Terka már nincs náluk, beteg lett, a kórházba vitették. Szomoruan, szinte kétségbeesetten mentem ki az utcára: mit csináljak most a meleg gunyával?

Elhatároztam, hogy elviszem Szabóékhoz, legalább hirt hallok majd Terkáról. Nem tudom miért, de mikor a Csömöri-uton végigmentem, a szomorúság majdnem megfojtotta a szívemet.

Átadtam a ruhát Ferinek és siettem Terkáról tudakozódni, mert a szoba rossz levegője fojtogatott s éreztem, hogy szédül a fejem.

— Hát nem tetszik tudni — szölt Szabóné — hogy Terka a múlt héten meghalt?

Elhámlyosult a világ előttem, csak zugó fejjel hallgattam tovább, mit beszél Szabóné:

— Meg bizony, isten nyugosztalja! A Rókusba vitették a nagyságáék. Nagyon kért, hogy hozassam haza, iltthon akar meghalni. Hiába mondtam neki: lelkem gyermekem, nincs itthon semmi,

kivüli szükséglet, amint említettem, 8,861.500 koronával csökken és 12,618.528 korona oly kiadást foglal magában, amely a korábbi megszavazások eredménye, illetőleg folytatása, míg újonnan előirányzott tételként 12,544.000 korona jelentkezik. Megjegyzem, hogy az előbbiek még 8,412.278 korona, az utóbbi pedig 2,701.220 korona további megszavazását fogja igényelni, vagyis összesen 11,113.498 korona lesz ezek folytatásaként évi részletekben megszavazandó. Feltűnő a rendkívüli költségvetésnek csökkenése. Ez leginkább onnan ered, hogy építkezésekre vonatkozó és részben korábbi határozatok folyományaként jelentkező szükségletek ezidén, tekintettel pénzügyi viszonyainkra, nem kéretnek, természetes lévén, hogy ezeken a cimeken ebben az évben semmiféle kiadás sem történhetik. Ami a hadsereg létszámát illeti, amely ezen költségvetésben, még pedig úgy a rendszernek, mint a rendkívülinek alapján szolgálna, az a következő: 21,736 havidíjas, 291,339 legénységi állományban, ezenkívül 750 rokkant, 6385 katonai növendék és 61,652 ló. A növendékes ebben az évben: 46 havidíjas, 229 legény, 20 katonai növendék és 470 ló. Jelenleg a három évi szolgálaton túl az önként szolgálókon és az önként szolgáló jutalomdíjra jelentkezőkön kívül visszatartva senki sincs a póttartalékosok közül ezuttal is csak 1494 legény behívása van tervebe véve, még pedig kizárólag a Galiacián fekvő 1., 10. és 11. hadtestek tüzéradandárainak felemelt létszáma fenntartására, amely létszámból azonban 1899-ben tényleg csak 1065 volt behíva. A közös hadsereg kimutatott létszáma minden tekintetben megfelel a törvényszerű követelményeknek. A közös hadsereg 1900. évi költségvetését általánosságban elfogadásra ajánlja.

(A vita.)

Ugron Gábor az előterjesztésekből nem tudja megítélni a hadsereg fejlesztésére irányuló törekvést, extenzív akar-e és továbbra is lenni, vagy nem? Ő elérkezettnek látja az időt, hogy az extenzív fejlesztés felhagyassék addig, míg az intenzív fejlesztés nem emeli a hadsereget feladta magaslatára. Igaz-e, hogy az újoncokat emelése tervezetük? Igaz-e, hogy új hadtest felállítását tervezetjük, melynek Brünn lesz székhelye? Igaz-e, hogy háború esetére nem bírnak elegendő tisztekkel? Birja-e nevelni a szükséges tiszteket a jelenlegi képzés? Miből építetnek Boszniában a várak, erődítések? Háború esetén, ha annak Magyarország lenne színhelye, milyen haditörvényt fog a hadügyminiszter életbe lépíteni, kész-e ezek? Le vannak-e fordítva magyarra, hogy a polgárság ismerhesse?

Krieghammer Ödön hadügyminiszter azt hangsúlyozza, hogy érthető dolog, hogy minden miniszternek vannak kívánásai a reformot illetően és így igen természetes, hogy ekképp van ez nálunk is. Hogy teljesedésbe mennek-e azok vagy nem, ez kérdéses, mert a dolog nagyon sok tényezőtől függ. Ez csak a véderőtvény revíziója és az újonclétszám felmérése után volna lehetséges, ami a törvényhozások hatáskörébe tartozik. Ugron Gábornak egyéb kérdéseire nézve az a válasza, hogy a tiszti hadi szükségleteit a jelenlegi tényleges és tartalékos tisztek száma fedezi. A katonai kezelő és képzőintézetek fedezik a hadsereg folyó szükségletét. Végül megjegyzi, hogy a háború kitörése esetén a törvényhozások határozatai alapján ki fognak bocsátani a hadi szolgálatokra vonatkozó törvények, amelyek már elő vannak készítve.

Ugron Gábor: A hadügyminiszter a hadsereg fejlesztéséről köteles felvilágosítást adni, mert a nép-

sem szén, sem fa, hogy egy kis tüzet raknának. Azt mondta, hogy adjam el ruháját, cipőjét, keszkenőjét, úgy sem hordja már ő többet, annak az árából hazavithetem. Hiszen jól tudtam én, megmondta a doktor is, hogy nem hordja többet, eladtam már régen, el is ment az ára. Hát, mikor megmondtam neki, hogy már régen elment a ruha ára, befordult a fal felé s egy szót sem szolt többet hozzám. Akaratos volt nagyon szegény, hiába beszéltem hozzá, nem felelt, aztán még az éjjel meghalt szegény.

Valami végtelen utatlat, gyűlölet fogott el az asszony ellen, ki előre eladta gyermeke ruháját, arra számítva, hogy annak úgy sem kell már többet. De aztán körülnéztem a szobában: hát nincs-e igaza az anyának, ki eladja haldokló gyermekéről a ruhát, hogy még élő gyermekét megmentse az éhenhalástól?

De a szegény kis Terkának is igaza volt, mikor nem akart idegenek közt meghalni, mikor haragudott anyjára, mert megfosztotta utolsó örömétől, hogy övéi közt hunyhassa be fáradt két szemét, mikor rongyain egy otthoni szalmazsákot sem birt vásárolni, azt is elették előle szülői, testvérei.

Kifordultam a szobából és Terkára gondoltam egész nap, az én sokat szenvedett kis mártíromra. És éjjel, csodálatos, láttam a kis leányt, de nem rongyosan, szenvedve, hanem ott a dícsültek közt, kezén fogva vezette őt a legszebb, legtisztább asszony, ki szeretetteljesen mondta Terkának:

— Gyere velem, az én fiam, a szeretet istene már vár téged, az ő trónusa mellett van a te helyed.

Ez a poétikus álom ugyan nem használt a szegény Terkának, ki a szegények temetőjében elhagyottan fekszik, de azért én mégis úgy álmodtam.

képviselőt el nem fogadhatja azt, hogy programot ne lásson és ne tudja, milyen irányban fog a fejlesztés történni. A költségvetést nem szavazza meg.

Gróf Czirák Antal: A látogatási bizottságokhoz átiratok érkeznek a látogatási tervek tekintetében. Ezek a tervek tulságos kötelezettségeket rónak a látogatási bizottságokra s azért e tervek átalakítását kéri.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter Ugronnak a hadtörvényre vonatkozó megjegyzéseivel szemben konstatálja, hogy Ausztriában sem terjesztett elő hadtörvényt. Csak terveknek léteznek, amelyek csupán alkotmányos fölhatalmazás mellett léptethetők életbe. Ez most még korai dolog volna. A látogatási tervek revideálandók. Tévedések történtek apró részleteket illetően, de azok folyton igazítottak.

Ugron Gábor nem az általános katonai törvényekről, hanem azon hadi jogról szolt előbb, melyet háború esetén az egész polgárságra alkalmazni fognak, amelyet pedig csak a magyar törvényhozás állapíthat meg és amelyről a közös hadügyminiszter is elismerte, hogy az a törvényhozás elé tartozik, e felől tehát itt tovább vitakozni nem akar, csak megjegyzi, hogy az osztrákok meghozták ezt a törvényt a 60-as évek végén és ő nem akarja, hogy az osztrák törvényt léptessék életbe Magyarország területén és a magyar polgárokra alkalmazták.

Horánszky Nándor a hadsereg fejlesztésének kérdését érinti. Ez a véderőtvénnyel kapcsolatos kérdés és így nem a delegációk elé tartozik. A költségvetésben anticipációk az újonclétszámra nézve nincsenek.

Ernszt Kelemen a hadgyakorlatokból eredő károkról szolt s kiemeli, hogy az ez alkalommal történő beszállásokból a lakosságra igen sok kár hárul, ami a békes egyetértést igen zavarja. Az al-tiszti és legénységi iskolában erre figyelmeztetni kellene. Kérdezi, hogy a jégkarak elleni lövedőzések céljaira olesó löpor fog-e kiszolgáltattani Magyarországon?

Krieghammer Ödön megjegyzi, hogy a vetések kiméletét a legénység elméleti kiképzése alkalmával már beható tanítás tárgyává teszi. A legénységnek ezenfelül minden gyakorlat kezdete előtt újra meg újra szivőbe vesik ezt a dolgot. Ami a viharlövedőkre szükséges löporot illeti, készen nyilatkozik azt a beszerzési áron a gazdák rendelkezésére bocsátkozni. Kiszéreltek tettek arra nézve, hogy olesóbb löpor-nemek gyártassanak e célra, de ezeknek viharlövedőkre való alkalmazhatóságára nézve be kell várni az újabb kísérletek eredményét.

Palszky Ágost hozzájárul Horánszky felfogásához, hogy a véderő újjászervezését illető törvénynek nem a delegáció, hanem az országgyűlés elé valók. Általában törvényekről a legjobb akkor nyilatkozni, hogyha azok konkrét alakban fekszenek az ember előtt. Mindenki elmondhatja a meggyőződését az esetleges szükségletek felől, kivéve a felelős hadügyminisztert, aki csakis az összes kompetens tényezők hozzájárulása után nyilatkozhatik. A költségvetés különben lényegileg elfogadja, bár formai tekintetben több kifogása van ellene a korrekt budgetirás szempontjából, amennyiben nemcsak a mérlegnek kell helyesnek lenni, hanem a mérleg egyes tételeinek is. Ezekre azonban a részleteknél visszatér.

Csabó István szava teszi, hogy értesülése szerint különösen a 4., 5. és 7. hadtest körében, sajnos, ismételtelen megtörtént, hogy a záró hadgyakorlatok, amelyeknek körülbelül szeptember 5-ikén be kellett volna fejezve lenniük, csak szeptember 15-16-ikán fejeztettek be. Tekintettel arra, hogy ez által erre a nagy munkaidőre az országától mintegy 20-25 ezer becses gazdasági munkaerő vonatik el, kéri ezen állapotokra orvoslást.

Krieghammer közös hadügyminiszter kijelenti, hogy az elemzési tisztek létszámának szaporítását háború esetére szükséges előkészületek követelik; azonban azt hiszi, hogy ennek részletezésétől eltekinthet. Ami a mezőgazdasági érdekeket illeti, erre nézve hangsúlyozza, hogy a hadgyakorlatok programjának készítésénél azokra mindig tekintettel vannak, de hogy a hadgyakorlatokat augusztus havára tolják vissza, ez talán éppen a mezőgazdaságra járna a legnagyobb hátrányt, amennyiben a tartalékosokkal kedvezőtlenebb időben vonatának el a mezőgazdasági munkától, mint így.

Csabó István válasza után **Münch Aurél** előadó előterjeszti a létszámkimutatást.

Báró Fejérváry Géza visszatér Ugron nyilatkozatára és kijelenti, hogy nem tévedett. Tagadja, hogy a mozgósítás alkalmával kiadandó tervek a Reichsrathnak előterjesztettek volna. Kompetenciánális törvény van Ausztriában, de nálunk nincsen; azonban ez nem vonatkozik a mozgósítás esetére.

Ezután a költségvetést általánosságban elfogadják.

(A válaszok.)

A közös hadügyminiszternek a közönségek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság által hozott határozatokra adott válasza közül az első a katonai akadémiákba pályázásról, felviteléről és az állományról beadott kimutatásokról vonatkozik. E válasz **Münch Aurél** előadó ismertése után az albizottság vita nélkül elfogadta és a múlt évi határozatot megújította.

A második válasznál, amely a magyar nyelv oktatását illeti, **Münch Aurél** ismerteti a közös hadügyminiszternek adott választ.

Ugron Gábor hangsúlyozza, hogy a magyar nyelv tanítását illetően nincsen kielégítő eredmény, mert a hadsereg tisztikarában a magyar nyelv ismerete nem terjed, bár törvény rendel, hogy a magyar ezredbeli tisztek tudjanak magyarul. A hadapródiskolában nem tanítanak magyarul. — A magyar és a német nyelv a hadseregben egyenjogúsítandó.

Münch Aurél nem hagyhatja megjegyzés

nélkül Ugron felszólalását s hivatkozik a kimutatásokra, amelyek szerint haladás tényleg van.

Erre a választ az albizottság tudomásul veszi s a múlt évi határozatot megújítja.

A katonai nevelőintézetek fizetéses helyeire vonatkozó határozatra adott harmadik és a hadsereg elhelyezéséről illető negyedik határozatra adott hadügyminiszteri választ az albizottság tudomásul vette.

Az ötödik határozatnál, mely a lópótlék beszerzésére vonatkozik, **Münch Aurél** előadó ismertése után **Miklós Ödön** kiemeli, hogy a pótlóvakból Magyarországon csak 29%-ot szereznek be közvetlenül első forrásból. Helyesebbnek tartaná, hogyha minél nagyobb kontingens szeveznének be maguktól a gazdákól úgy, amint ez Borsodmegyében történik, ahol **Bacsák Zsigmond** ezredes szoros érintkezésbe lépett a gazdaközönséggel és ezt a borsodmezei gazdasági egyület is megkönyvitette. Ezt az eljárás módot ajánlja a hadügyminiszter figyelmébe. Kevésli a csikótelepeket, amelyek különben sincsenek kollően elhelyezve. Kéri a hadügyi kormányzatot, hogy szaporítsa a csikótelepeket, mert ezeknek költsége feltétlenül megtérül.

Visszatér a magyar nyelv oktatásának kérdésére a hadsereg nevelő- és képzőintézeiben a hadügyminiszter kijelenti, hogy az előléptetési szabályokban az az intézkedés is benn van, hogy azok a tisztek, akik három év alatt nem tanulják meg az ezred nyelvét, az előléptetésnél mellőzöndök.

Ugron Gábor elismeri, hogy a magyar nyelv köteleles tantárgy, de a választással még sincs megelégedve, mert az ezrednyelvek vegyesek és nem államiai. Minek következtében a tót és az oláh nyelv teljesen egyenrangú a magyarral. Ez pedig ellenkezik régebbi törvényeinkkel, mert az állam nyelve a németül is előbbre való.

Szilágyi Dezső elnök konstatálja, hogy ez a kérdés már határozattal van elintéztve és visszatérőli a vitát a pótlóvak beszerzésére.

Münch Aurél ez ügyben föntartja a maga álláspontját, mire az albizottság a választ tudomásul veszi, a határozatot megújítja és jelentésébe felveszi, hogy az állandó pótlóvázó bizottságok a vásárokkal is összekötésbe lépjenek, hogy ekképpen a kisbirtokosoktól is nagyobb mértékben vásároltassanak lovak.

A ménésbirtokokat illetően **Czirák Antal** a ménésकारी csapatokról szolja, helyesebbnek tartaná, hogy ha azokat a honvédelmi miniszter venné át.

Krieghammer Ödön közös hadügyminiszter fel-említi, hogy azok a külön pótlóvásárok, amelyek az előtt a hadügyi igazgatás a magyar kormányval egyetértőleg hirdettek, nem voltak célirányosak és hogy jobban beválnak az, hogy a bizottságok a rendes lóvásárokat látogassák. A hadügyminisztérium kész arra, hogy közvetlenül a tenyésztőnél vásároljon, de ha a közvetítő az anyagot megvásárolhatja és azzal a vásároka jár, nem a hadügyminisztérium mulik, hogy a viszonyokon változtatás történjék. Ezen segíteni a gazdasági egyesületek dolga volna és a hadügyminiszter szivesen hűdözi azok átalakulását, mert a hadsereg nézve a szükségletek beszerzése tekintetében ez nagy jelentőséggel bír. Ezért a hadügyi igazgatás ezen egyesületeknek minden irányban kezükre jár, csakhogy ezeknek kellene kezdeményezőleg a hadügyminisztériumhoz fordulni.

A katonai orvosnövekedéket illető hatodik határozatra adott választ **Münch Aurél** elfogadásra ajánlván, **Bolgár Ferenc** figyelmeztet arra, hogy orvosnövekedéket nem jelentkezőnek kellő számban, minek egyik oka az, hogy a katonai orvosok nem részesülnek az őket megillető figyelemben a hadseregben, pedig más államokban már egyenjogúsítva vannak a többi tisztekkel. Szerinte ezt az anomáliát meg kell szüntetni.

Krieghammer Ödön hadügyminiszter kijelenti, hogy a katonai orvosok a hadseregben teljesen megfelelő állást foglalnak el. A hadügyminisztérium a katonai orvosok szolgálati helyzetét röviddel ezelőtt lényegesen emelte az által, hogy őket kórházi parancsnokokká nevezte ki, amivel a tisztek és a legénység feletti büntetőfenyítő hatalom is együtt jár. Azon állításra nézve pedig, mintha a törzsvorosi vizsgálat nem szigorúan a kimutatott szakismeret szerint járnának el, a miniszter kijelenti, hogy ezt mint a vizsgáló bizottság ellen teljesen jogosulatlan intézett támadást a leghatározottabban visszautasítja.

A magyar iparnak a hadifelszerelés előállításával való igénybevételeire vonatkozó hetedik határozatnál **Münch Aurél** előadó figyelmeztet a magassabb kvótára.

Krieghammer hadügyminiszter igéri, hogy arra tekintettel lesz.

(Horánszky indítványa.)

Horánszky Nándor fölveti a kérdést, hogy mennyit nyer vissza az ország a hadügyekre fordított költségekből. Kimutatást kér arról, hogy a hadügyi rendes és rendkívüli költségvetésből mi költetett el külön-külön a két állam területén.

Münch Aurél előadó bizalmas kimutatást terjeszt elő e tekintetben.

Horánszky Nándor a zárszámadással kapcsolatosan kívánja e kimutatást, hogy tisztábban lássunk. Erre vonatkozólag határozati javaslatot nyújt be.

Ugron Gábor ehhez hozzájárul és azt annak a kimutatásával olkja meg, hogy mily intézetek és befektetések létesültek tisztán Ausztriában és hogy a nyundják is tuinyomólag itt költetnek el.

Palszky Ágost teljes mértékben hozzájárul Horánszky határozati javaslatához. Szükséges a közvéleményt felvilágosítani és azért részletesen kell közölni az adatokat. A beruházások és a katonai közmunkák költségei igen lényegesek. A kimutatásokat úgy kell összeállítani, hogy téves magyarázatokra ne adjanak okot és a főnyit az ország közgazdasági

viszonyaira kell fektetni és ezenfelül az ujoncjutalék százelékarányul szolgálhatna. A magyar iparra nézve két kérdést intéz a miniszterhez. Amint tudja, a jövő évben a szövőiparra és a bakancsszállításra nézve lejárnak a szerződéses. Erre suly helyezendő a kvótarány tekintetével. Kéri továbbá, hogy a kisipari szállítások tényleg a magyar kereskedelmi minisztérium útján fognak-e szétosztani, amit kiváratosnak és jónak tart.

Báró **Krieghammer** hadügyminiszter kijelenti, hogy az iparosok részletéről a dolog természeténél fogva rendkívül nehéz kimutatást adni. A magyar tisipari szállításokat tényleg a magyar kereskedelmi minisztérium fogja szétosztani.

Hieronymi Károly is annak a nézetének ad kifejezést, hogy a hadsereg terhei gazdaságilag nagy részben visszatérülhetnek a hadsereg kiadásainak jóvalfordítása által. Szükségesnek tart egy általános kimutatást erről, bár kétségtelen, hogy teljesen bízós és minden részében korrekto kimutatás nehezen készíthető. Különböen csatlakozik **Horánszky** javaslatához.

Miklós Ödön kimutatást kér a tengerészet által Magyarországon beszerzendő iparikkokról. **Széchenyi** Imre legalább bizalmasan kér ilyen kimutatást. **Hieronymi** Károly azt kívánja, hogy az ágyuanyag megújítása előtt a magyar gyárakat erre idején figyelmeztessék.

Krieghammer báró hadügyminiszter ezt kilátásba helyezi.

Horánszky Nándor benyújtja formulázott határozati javaslatát, amely következőképpen szól:

A hadügyminiszter felhívatik, hogy a hadsereg és a haditengerészet részére megszavazott és felhasznált összes kiadásokról az 1900. évi költségvetés zárszámadásával egyidejűleg évenkénti oly kimutatásokat terjeszzen elő, amelyek cimenkénti összegekben kifejezve kiintetik, hogy ezen kiadásokból mennyi használatot fol a monarchia egyik és mennyi a monarchia másik államában.

Bolgár Ferenc megjegyzi, hogy ez tulajdonképpen az idei költségvetési zárszámadással kapcsolatban volna eszközölendő.

Horánszky Nándor határozati javaslatát a bizottság elfogadta és egyszersmind megújította a hertedik határozatot.

(Az önkéntesek vizsgálja.)

Az egyéves önkénteseket illető határozatra nézve adott nyolcadik válasznál **Münntich** Aurél előadó kérdést intéz a hadügyminiszterhez, hogy miképpen történik azon önkénteseknek, akik a tiszti vizsgát sikerrel állították ki, előléptetése és csapattekhez való beosztása, mert tudomása van olyan esetről, hogy egy fiatal embert, aki a tüzérségnél tett tiszti vizsgálatot, nemcsak hadnaggyá nem nevezték ki, ami az illetőnek rangszámánál fogva indokolt lehetett, de tiszthelyezést sem. Sőt dacára annak, hogy a tüzérségnél szolgált, sok társával együtt a szekerészethez osztott be. Erre nézve kér felvilágosítást. **Szabó** György hasonló értelemben szólalván fel **Krieghammer** közös hadügyminiszter kijelenti, hogy a tüzérségnél szolgált önkénteseket azért nevezték ki a szekerészethez, mert ezen csapatnemnél igen nagy a szükség tartalékos tisztekre. Az pedig, hogy egyeseket ismét visszahelyezzenek a tüzérséghez, nem lehetséges.

Ugron Gábor az önkéntesek második szolgálati évről intéz kérdést a hadügyminiszterhez.

Krieghammer közös hadügyminiszter **Ugron** kérdésére a véderőtörvény revíziója és az önkéntesek második szolgálati évének eltörlése tekintetében azt válaszolja, hogy ma még nem tudhatja, hogy annak idején ez iránt mit fognak határozni és hogy a második szolgálati év eltörlését a maga részéről nem pártolja.

Az albizottság erre megújította a nyolcadik határozatát, ugyszintén a *műgyetemi haligatók* részére szánt ösztöndíjak megosztásáról szóló határozatot is.

A legközelebbi ülés holnap délelőtt 10 órakor lesz.

Mint **Bécsből** telefonozták, a delegáció jelenlegi ülészaka alkalmából ez a hó 9-én tartandó udvari bálon kívül több udvari ebéd is lesz, amelyeknek elsőjét valószínűleg a hó 12-én adja a király.

KÜLFÖLD.

Az elítélt összeesküvők. A francia köztársaság legfőbb állami törvényszéke világgrszóló ítéletet mondott ki a hónapok óta folyó nagy pörben, amely még a Dreyfus-ügy után is izgatottságban tudta tartani az országot. A fővádlatokat, **Dérouléde**-et és **Buffet**-t *tíz évi számhávelésre*, **Guérin** pedig, a Fort-Chabrol hőseit, ki nyíltan szegült ellene az államhatalomnak, *tíz évi várfozságra* ítélték. Erős és szigorú az ítélet, de épp azért bizonyosága annak, hogy a francia köztársaság mai férfiai teljes elszántsággal készek megvédelmezni a köztársaságot mindennemű ellenségei ellen.

A verdikt kihirdetése után — mint tudósítónk táviratozza — az elítélteket kivették a teremből. **Dérouléde** kimenőben így kiáltott fel:

— Ez a fogság nem fog soká tartani! Önök tehetetlenek lesznek a német haragjával szem-

ben! Visszajövök nemsokára. Éljen a hadsereg! Éljen a nép-köztársaság!

Dérouléde a spanyol, **Buffet** pedig a bolga határra fogják vinni.

Páris, január 4.

Fallières elnök felolvassa az állami törvényszék határozatát, amelyvel **Godefroy-Cabran**, **Deramel**, **Devaur**, **Farillières** és **Dubuc** felmentettek és **Dérouléde**, **Buffet** és **Guérin** összeesküvés miatt elítéltek.

Miután a felmentettek, akik a három elítélttel kezet szorítottak és különböző kiáltásokba törtek ki, eltávoztak, **Buffet** kijelentette, hogy lehetetlennek tartja, hogy a törvényszék képes lenne ítéletét megokolni. **Dérouléde** azt mondta, hogy elítélés közümbös előtte, még ha egy távoli szigetre küldenek is. Ha ütni fog az igazság órája, ő vissza fog térni. **Guérin** kijelentette, hogy semmit sem sajnál. Nem kér elnézést, mert szolgálatot tett annak az ügynek, amelyet védelmezett. Az ílést félbeszakították.

Az elítéltek nevezetesebb incidens nélkül távoztak a Luxembourg-palotából. A palota előtt nincs csoportosulás.

Páris, január 4.

Guérin elítélése 127 szavazattal történt. Büntetését Franciaországban fogja elszervezni. Az állami törvényszék továbbá kimondta, hogy **Dérouléde** előbbi büntetését egyesteni fogja a mostanival. **Hir** szerint **Dubuc** kérti fogja, hogy Brüsszelbe, **Dérouléde** pedig, hogy San Sebastianba vigyék.

Páris, január 4.

Dérouléde, **Guérin** és **Buffet** délután 3/3 óra felé rendőrök kíséretében kocsin elhagyták a Luxembourg palotát; a Santé-fogházba vitték őket. Nevezetesebb dolog nem történt.

A háború.

Budapest, január 4.

A **Bundesrath** és a **Hans Wagner** német hajóknak az elkobzása nevezetesebb mozzanat e pillanatban, mint bármelyik harctéri hír. Némely német lap szertelen dühvel támad ez elkobzások miatt az angolok ellen, főképp mivel az angolok azt állítják, hogy az elkobzott német hajók hadiszereket, sőt harcsoakat is akartak becsapészni Transvaalba; a német kormány azonban, úgy látszik, higgadtan fogadta a hírt; megtette ugyan kötelességszerűen a kellő felszólalást, de nyugodtan várja be a kobozó-bíróság vizsgálatát és határozatát. Az angolok hadjárata lehet, hogy igazságtalan — amint hogy az is — hadvezetőségük lehet, hogy ügyetlen, — amint hogy az is; de ilyen csekély dologban előre pálcát törni felettök: helytelen dolog és a német kormánynak kisebb gondja is nagyobb, semhogy néhány hepeviaskodó lap izgatásait komolyan véve, összezeördüljön Angliával, nem is tudva még, hogy csakugyan nincs-e igazuk az adott esetben az angoloknak. Épp oly kevésbé érdemelnek komoly figyelmet az angol túlzó lapok kifakadásai és jórésben koholt adatai, amelyek viszont a németek jóhiszeműségét támadják és vakon öregbitik azt a zavart, amelybe saját kormányukat a háború eseményei juttatták.

Mai tudósításaink a következők:

(Harctéri hírek.)

London, január 4.

A Reuter-ügynökségnek jelentik **Sterkstomból** január 2-ikéről: A boerok ma bevették **Cypherogat** (Monteno mellett). **Gatcere** tábornok **Bushmans-Hoek** mellett ellenségre bukkant, amely a tüzérség tüzelésére gyorsan otthagya hadállását, mielőtt a gyalogság még hozzá férközött volna. **Gatcere** visszafoglalta **Cypherogat**.

Kimberleyből jelentik a Reuter-ügynökségnek december 25-iki kelettel: Az itteni helyőrség között tifuzszerű betegség ütött ki, amely egyre terjed.

Ugyanennek az ügynökségnek jelentik **Rensburgból** 3-áról: A boerok **Colesbergben** majdnem körült vannak zárva, hanem azért még mindig távol tartják az angolokat a várostól. A hegyek között szakadatlanul folyik a harc.

London, január 4.

Mind a két fél erősen készülődik a **Tugelánál** az új nagy csatára. **Estbourtban** és a **Moi** folyóhoz újabb nagy csapatok érkeztek az angolok segítségére. **Sir Charles Warren** hadosztálya, mint jelentik, csaknem teljesen **Estcourt**nál van. **Durbanból** egy páncélos vonat is érkezett. **Buller** többi előkészületéről és terveiről egyebet nem árulnak el a táviratok, ellenben teljesen megjelentik a boerok előkészü-

leteit. Folyton kocsisorok vonulnak a **springfieldi** új tábor felé és azt hiszik, hogy a boerok nagy erőt vittek a **Felső-Tugelához**. Valószínűleg azt hiszik, hogy **Buller** meg akarja kerülni jobb szárnyukat és ez ellen készülődnek. A boerok a **Colensonál** elfoglalt angol ágyukat ama halmokra állították, melyek **Springfieldnél** uralkodnak a **Tugelán**. Az a hír tehát, hogy a boerok munióci hiánya miatt nem használhatják ezeket az ágyukat, valótlán. Ellenkezőleg, a boerok az ágyukkal 620 shrapnell is zsákmányul ejtettek.

A **Standard** fokvárosi jelentése szerint a hollandusok **Fokváros környékén** is föllázadni készülnek. A fölkelési mozgalom középpontja **Paarl**, mely falu harmalm angol mértföldnyire van **Fokvárostól**. A mozgalom célja az lenne, hogy a **Fokvárost** és dock-jait elfoglalják és a kormányzót elfogják. A katonai hatóság és a rendőrség megtették a mozgalom ellen rendszabályait. **Clamvillian** kerületében minden hollandusnak van **Mauzer-fegyvere** és készen van arra, hogy a köztársasághoz csatlakozzék.

London, január 4.

A **colesbergi** megszabadult vonatról még a következőket jelentik: Az eleséges vonat összesen huszonöt kocsiból állott. A boerok már kiszedték a kocsikból az eleséges legnagyobb részét, midőn egyszerre egy lovas csapat jelent meg a vonat megvédésére. Az angolok vonaton jöttek, de csakhamar menekülniök kellett, mert a boerok mind a két vonatot bombázni kezdtek. A boer ágyugolyók az angolok közé estek s közülük sokat megsebesítettek. A halottak számát még nem tudják.

London, január 4.

A **Times** keserűen panaszodik a miatt, hogy az angol katonai hatóságok az angolok verségéről szóló minden tudósítást elnyomnak, másrészt pedig az angol csapatok legjelentékenyebb sikeréről szóló még oly hosszú táviratokat is továbbítottak. A **Times** ezután így folytatja: A lakosság azzal a móddal, a hogyan a súlyos csalódásokat elviselte, nem érdemelte meg ezt a bánásmódot. Ha az angol katonai hatóságoknak az a céljuk, hogy ezzel az eljárásukkal céljaikat és terveiket homályba burkolják, úgy mondhatjuk, hogy ezzel az eljárásukkal nem fogják céljukat elérni. Először azért, mert úgy látszik, hogy arról, ami az angol táborban történik, a boerok sokkal jobban vannak értesülve, mint maguk az angol tábornokok, s másodsor, mert ez nem mentség, amikor már megtörtént dologról van szó.

Ladysmithből táviratozzák január 1-ről: A boerok egyre bombázzák a várost. Az ostromlottak sebészeti szerszámok és orvosság nélkül vannak.

A **Daily Mail** értesülése szerint az angol kormány megrendelt száz darab legújabb mintájú **Maxim**-ágyut, olyant, amivel eddig a boerok oly nagy sikereket értek el.

Frere, január 4.

Aldershodból néhány vasúti mozdony érkezett ide, amelyekkel kielégítő kísérleteket tettek. A gépek baj nélkül vittek néhány teherkocsit folyókön keresztül. Úgy látszik, hogy a boeroknak nincsenek élelmiszereik.

Modder-River, január 4.

Egy lovasdandár ma visszaérkezett **Douglas** felé tett rekognoszáló utjáról. **Douglast** az angolok tartják megszállva.

Frere, január 4.

Egy lovaszred ma földerítő szolgálatra kivonult **Springfield** irányában és egy erős ellenséges csapatot vett észre. A két csapat lövéseket váltott. Az ellenség addig lövöldözött, míg a brit csapat, amely visszavonult, az angol tábor meg nem látta. **Hir** szerint egy hadnagy és öt legény nem tért még vissza.

London, január 4.

A **Daily News** jelentése szerint az az önkéntes csapat, amelyet a **City** fölszerelt, **Wolsley** tábornok jóváhagyásával négy 12 fontos **Vickers-Maxim**-féle gyorstüzelő ágyut kap.

Belmont, január 4.

Cooksfarmból jelenti egy távirat, hogy **Pilcher** ezredes hadosztála szükevényekkel és zsákmányul ejtett sátrakkal, kocikkal és állatokkal **Douglasból** odaérkezett és most **Belmont** felé tart. Azt jelentik továbbá, hogy ma reggel 600 boer állott **Doverfarm**-tól 25 mértföldnyire.

London, január 4.

Fokvárosból jelentik, hogy a boer sereg megverte **Gatcere** tábornok hadát. A jobb szárnyát megfutamtították s az alatt a fokföldi boerok elfoglalták a vasutvonalat.

French tábornok **Colesbergnél** teljes vereséget szenvedett.

Frankfurt, január 4.

Fokvárosból táviratozzák, hogy a *French* tábornok győzelméről szóló jelentés alaptalan. *Schömann* vezérsege alatt a boerok tönkre verték *French* seregét és visszavonulását háromfelé is elválták.

Hamburg, január 4.

*Southampton*ban ma szállott hajóra a hetedik hadosztály. Négy szállítóhajó már el is indult. Az angol kormány folyvást vásárol gyorsgőzösöket.

London, január 4.

A *Times* második kiadásában Oranje-Riverből e hó 3-áról kelet táviratot közöl, mely szerint De Aar-ból tüzérseget és gyalogságot küldtek *French* tábornok segítségére. Több bennszülöttet rajta kaptak, mikor az angol táborból jeleket adtak a boeroknak.

Pretoria, január 4.

A boerok főhadiszállásáról jelentik, hogy hat lovasnak sikerült merész csellel *Ladysmith*ből elmenekülni. Azt hiszik, hogy köztük van *Rhodes* ezredes, vagy *Jameson*, vagy mind a kettő.

London, január 4.

Hivatalos jelentés szerint *Montmorency* ezredes kiűrtette *Dordrecht*et és megszállta az *Indwebe* vezetű vasut *Birds-River-Siding* nevű kitérő állomásáig.

Belmont, január 4.

Pücher ezredes, minthogy csak portyázáson volt, katonai okokból nem tarthatta meg *Douglast*. Kiűrtette ezt a helyet és magával vitte mindazokat, akik Angliához hívek maradtak.

Berlin, január 4.

A tőzsdén ma az a hír terjedt el, hogy *Kimberley* elesett. A jelentést még nem erősítették meg.

(Portugál álláspontja.)

Lisszabon, január 4.

A felsőházban *Beirao* külügyminiszter a dél-afrikai háborúra vonatkozólag hozzá intézett kérdésre azt válaszolta, hogy Portugália figyelme arra irányult, hogy a hadviselő felek egyike se találjon *Laurenco-Marquezb*ben segítséget vagy támogatást. A miniszter nem kapott értesítést arról, hogy a városban katonaságot vagy hadiszereket szállítottak volna. Minden hivatalnokot, aki az utasításokat megszegné, szigorúan megbüntetnék. A miniszter hozzátette, hogy Portugáliának nincs oka arra, hogy kételkedjen Anglia lojalitásában és korrekt magatartásában. Egy másik kérdésre azt válaszolta a miniszter, hogy a fegyveres konfliktussal szemben csak kétféle magatartást lehetett követni: részt lehetett venni benne, vagy tartózkodni kellett tőle. Portugália nem vett részt a konfliktusban, de — más precedens esetekhez hasonlóan — semlegességét nem nyilatkozta ki. A német-angol szerződést kizárólag két idegen nemzet kötötte és Portugália, mint a kormány már jelentette a törvényhozásnak, mind a két nemzetől egész kategórikus ígéreteket kapott szuverenitásának megővése tekintetében. Portugália egyáltalán nem köthetne szerződést a nélkül, hogy a parlament arról tudomást szerezne.

(Hajó-kobzások.)

Berlin, január 4.

A *Wolff*-ügynökségnek jelentik Adenből: A *General* birodalmi postagőzöst itt feltartóztatták és rakományának megmotozását végezt az angol katonák szállták meg. A hajót állítólag ki fogják itt üríteni.

Eöln, január 4.

A *Kölnische Zeitung*nak jelentik Hamburgból: A *Bundesrath* hajó ügye még nincs elintézte s elintézése valószínűleg még néhány napig el fog tartani, de azt már ma is konstatálni lehet, hogy az angol kormány ebben az ügyben nagyon lojálisan viselkedik.

Berlin, január 4.

A londoni lapoknak azt a kalandos híresztelését, hogy az angolok a *Bundesrath*on öt ágyút és száznál is több tüzért találtak, itt szemérmetlen koholmányoknak mondják s csodálkoznak a lapok hiszékenységen és könnyelműségein. Kizártuk tartják, hogy az angol lapok közleményeiből csak egy szó is igaz legyen.

Eöln, január 4.

A *Kölnische Zeitung* a *Bundesrath* nevű német gőzös lefoglalásáról ezeket írja: A mai politikai helyzetből következően, nem valószínű, hogy Angolország könnyelműen megingatja egy jogi sérelmmel az iránta tanúsított rokonszenvet, amely ugy sem vert a német nép minden rétegében gyökereit. Angolország nem nehezítheti meg a német kormány

abbeli törekvését, hogy folytassa őszintén semleges politikáját. Az angol tengerészetben hatalma teljes tudatában meglehet a hajjam, hogy összecserélje a jogi kérdést a hatalmi kérdéssel és hogy dühét, melyet a boerok által szenvedett vereségeik okoztak, semleges államok hajóival való kíméletlen bánásmóddal lohaszszák. Németország nem kíván egyebet, mint igaz jogát és megvárja, vajjon a nemzetközi jog sérelméről van-e szó, vagy pedig csak messzire kiható kísérletről, melynek minden jogosultsága hiányzik.

London, január 4.

Ma ötlettől először nagyobb mérvűket a csempészés miatt való vita a háború kitörése óta. *New York*-ból és *Berlin*ből hivatalos tiltakozásokról érkeznek jelentések a legutóbb a *Delagoa-öböl*ben történt lefoglalások miatt. Egy durban távirat e hó 2-áról ezt jelentette, hogy az oda vitt *Bundesrath* német gőzössön *Transvaal* számára öt nehéz ágyú, 50 tonna lövedék, 7000 nyereg és 180 gyakorlott tüzér volt. A bajót a kikötőben szigorú őrizet alá vették és senki sem szabad azt elhagyni. Egy szakasz angol katona őrzi. A bíróság legközelebb összeül.

Egy *Durban*ból *Laurenco-Marquezb*a menő angol beszélt, hogy egy hajóra ötven *zongora* jelzésű ládát vett föl, amelyekben bizonyosan *Krupp*- és *Schneider*-féle ágyúk vannak. A *New York Sun* jelenti, hogy *Hay* amerikai államtitkár minden részlet megvizsgálása után megbizta *Choate* amerikai követet, hogy követeljen kárpótlást az angol kormánytól amerikai lisztrakományok lefoglalásáért, minthogy az amerikai kormány nézete szerint a lefoglalások jogtalanok voltak.

London, január 4.

Az Egyesült Államok kormánya jegyzéket intézett a kabinethez, amelyben törvénytelen eljárásnak mondja az idegen hajók elkobzását és tiltakozik ellene.

Berlin, január 4.

A *Reuter*-ügynökség jelenti *London*ból tegnapi kelettel: Nagy-Britannia és Németország kormányai ez idő szerint *Berlin*ben barátságosan tárgyalnak a *Bundesrath* nevű gőzös lefoglalásáról. Németország nem tiltakozott, hanem csak arra szorított, hogy az ügy sürgős elintézését érte.

Erre a *Wolff*-ügynökség megbízható értesülés alapján megjegyzi, hogy először is a tárgyalások nem folynak *Berlin*ben, hanem *London*ban, másodsor a német kormány az angol tengerészeti hatóságoknak a német-keletafrikai hajózási vonal hajóival szemben tanúsított eljárása miatt azonnal óvást tett.

New York, január 4.

A *New York Herald* washingtoni levelezője azt jelenti lapjának, hogy hír szerint a transvaali kormány a pretóriai amerikai konzul utján az Egyesült-Államok közbenjárását kérte. A tudósító hozzát teszi, hogy jó forrásból arról értesül, hogy a kormány nem szándékozik a be nem avatkozás politikájától eltérni, amíg Anglia és *Transvaal* egyidejűleg nem keresik meg erre vonatkozólag.

(Egyiptom olasz megszállása.)

Róma, január 4.

Az *Italia* igen figyelemreméltó cikket közöl, amelyben melegen ajánlja az olasz kormánynak az okkupáció-javaslat elfogadását, azután így folytatja: A kormány szívesen vállalkoznék az egyiptomi akcióra, ha a szövetséges hatalmak erre ráállnának. Csakhogy erre nem lehet számítani, mert Olaszország már évek óta hamupipőkéje a hármasszövetségnek. Az azonban bizonyos, hogy az olasz kormány, a nélkül, hogy már véglegesen határozott volna, megteszi az Egyiptom okkupálásához szükséges előkészületeket és intézkedést, hogy *Brindisiből* csapatokat szállíthassanak *Egyiptomba*.

(Béke-hírek.)

London, január 4.

A nagy konzervatív lapok mind sürűbben hangoztatják a béke szükségét és a kormány ellen fordulnak. A *Sunday Times*, ez az előkelő és a kormányt eddig feltétlenül támogató lap e címen: Milyen ára legyen a békének? ezt írja: A béke, úgy látszik, még messze van, de ha az a döntő győzelem, mely a békét lehetővé tenné, sokáig késik, a nemzet joggal válik békétlenné és jogos haragja ki fog törni. Most, mikor a boerok még gyarmatunkban vannak és brit földön folyik a háború, alig lehet ugyan még a béke feltételeiről beszélni. De amint a boerokat visszaverik a brit területől, itt lesz a tárgyalás és új rendezés ideje, mint *Sir George Shaw-Lefevre* mondta és akkor gyorsan meg kell ragadni az alkalmat, hogy a boeroknak békére való kivánczóságát okos feltételek javaslatával előmozdítsuk. Az általános amnesztiát már most meg lehet ízerni a béke feltételéül.

(A *Delagoa-öböl*.)

Brüsszel, január 4.

Az itteni transvaali követség szerint Angolország erőszakkal el akarja foglalni a *Delagoa-öböl*t; erre vall az is, hogy az angolok lefoglalják a külföldi hajókat. A boerok most azon vannak, hogy megakadályozzák az angoloknak *Laurenco-Marqueze* felől való invázióját.

HIREK.

Az Istenség dolgai.

A bécsi egyetem tanárai beadványt intéztek a közoktatásügyi miniszterhez és kijelentették, hogy *Schenk* professzorral, aki a kormányhozható gőzjáról szóló elméletnek terjesztésével lealacsonyította a tudományt, nem tanítanak együtt. A tanári kar e kijelentése következtében *Schenk* kénytelen volt nyugdíjazását kérni.

Oh tisztára a nagy klasszikus tragédiák motívumai mozgatják még ma is a világot. Valaki neki rugaszkodik a felhőknek, értsd: a társadalom ugynevezett örök szabályainak és betöri az orrát. Egy másik valaki meg akarja csinálni végre a homunkulust, akit igazi ember által készített idegducok és vérsajték mozgatnak. Az ötödik felvonás végén az ilyen hős is holtan terül el deszkákon.

Valami okos kritikus, aki mindig az első padban ül, mikor az élet tragédiáihoz meg kell keresni a tragikus magot, a homlokára teszi az ujját és így szól: Ahá! Ennek buknia kell, mert... No igen, mert bele mert avatkozni az istenség dolgaiba s gyenge emberi elmével meg merte bolygatni a világ rendjét, azét a világot, melyet az Istenség eszméjére jól-rosszul felépítettek a hozzá értő s hozzá nem értő, de mindenképpen bölcs férfiak.

A teológiai világnézetnek sohasem lehetett volna kellemetlenebb újságot hírül hozni, mint azt, amit *Schenk* tanár ur akart hírül vinni neki. Hogy már most kitalálta az ember azt is... Ez igazán csunyaság! Így detronizálni a véletlent s így kifigurázni az Istent az egekbe. Ez tisztára a klasszikus tragédiák motívuma. Egy alacsony, kicsi emberke, aki végig ette magát egy könyvtárra való könyvön s ezt elégnék tartja ahhoz, hogy perbe szálljon az egekkel s beleavatkozzék az istenség dolgaiba s dirigálja az anyák ételét s megszabja azt az utat, amelyen az élet kertjében addig a fáig lehet jutni, amelyen a fiuk nőnek, vagy addig, amelyen kicsi leányok teremnek. Az ilyen önhitt embernek buknia kell az ötödik felvonás végén. Vagy meg kell hálnia, vagy ki kell dobní őt a tudományos gyülekezetből.

A mai reakciós bécsi világban alighanem ez volt az oka a *Schenk* professzor kivégzésének. Az egyetem azt mondja a *Schenk* kudarcot vallott kísérletéről, hogy ezzel lealacsonyította a tudományt. Annyi bizonyos, hogy a *Schenk* alapföndolata éppenséggel sem lealacsonyító a tudományosságra. Az marad hát hátra, hogy alighanem a terjesztés módja az, ami bántja és megbecsteleníti az alma mater szeplőtlen, becsületos hírnevét. Mert *Schenk* professzor nem köttette bőrbe s nem nyomatta ki kilencezer lapra a maga felfedezését, hanem kidobta a világba, a közönséges könyvesboltok kirakataiba, mondván: Olvassa el mindenki, akár doktor, akár nem doktor.

Ez hát csakugyan nagy, igen nagy vétek. Ezért meg kell hálni az ötödik felvonás végén mindenkinek. Mi lesz abból, ha ma-holnap mindenki olvashatja a tudós kollégiumok írásait s megeheti a tudományos sütetjüket? Abból olyas valami nagy, tragédiatermő dolog lesz, amit nem tud elviselni sem a bécsi egyetem, sem a teológiai haruspex-had, sem az — asszonyok

— **Mégis csak szép a tudomány.** Debrecenben valami kis vendéglőben van egy asztaltársaság, amelynek kereskedősegedek a tagjai. A fiatal urakat szintén foglalkoztatta az új század kérdése s mivelhogy a tizenkilencedik századnak is pártja volt a társaságban, meg a huszadik századnak is akadtak protektorai, semmiképpen se tudtak dűlőre jutni a nagy kérdésben. Végre is elhatározták, hogy az erre legilletékesebb forumhoz, az Akadémiához fordulnak felvilágosításért. Írtak is egy szép levelet az ügyben s az Akadémiától erre ez a válasz érkezett:

Ha valaki pl. március 15-ét így értelmezi: 2 hónap és 15 nap, — akkor a tizenkilencedik században vagyunk. Ha pedig valaki március 15-ét így értelmezi: 8-ik hónap 15-ik napja, — akkor a huszadik században vagyunk.

Azóta az asztaltársaság tagjai megkergülve dőngnek a kocsmában. Minden orvosi segély hiábavaló. Akit az Akadémia egyszer megbolondított, az menthetetlen. Örizzedjete az Akadémiától...

— **Nemzetközi békekongresszus Párisban.** A párisi világgkiállítással kapcsolatosan szeptember 30-ikától október 5-ig nemzetközi békekongresszus lesz Párisban, amelynek előkészítő bizottsága már egy, a nemzetközi békeomozgalmal jelesebb képviselőiből alakítandó dísz-védnökség összeállításán fáradozik. Ebben az ügyben a Magyar-Békeegyesület utján most érkezett Széll Kálmán, gróf Apponyi Albert, Pázmány Dénes és Kemény Ferenc címre egy-egy hivatalos kérés, melynek szövege a következő:

Alulírottak a X. nemzetközi békekongresszus szervező bizottsága részéről azt a kellemes felhatalmazást nyerték, hogy uraságokat a kongresszus védnökségébe való belépésre tisztelettel felkérjük. A világgkiállítás vége felé megnyitalkozó eme békemű bizonyos tekintetben betelözése és logikai végeredménye lesz a munka és béke ama nagy ünnepeinek, melynek Páris vendégül látja az egész világot. Illo tehát, hogy ezt a megnyitalkozást minél méltóbbá tegyék a nemzetek kiküldötteinek minősége és száma révén is. Ez bírta a szervező-bizottságot arra, hogy a kongresszust olyan egyéniségek védnöksége alá helyezze, akik a béke eszméjének a legnagyobb szolgálatokat tették. Abban a reményben, hogy e nemes célra nagybecsű nevét átengedni kegyeskedik, maradtunk stb. Frédéric Passi s. k. elnök, Gaston Moth s. k. titkár.

— **Egy aradi orvos Transvaalban.** A dél-afrikai harctérről érkekes levél jött Adrada. Dr. Hecht Arnold aradi volt gyakorló orvos írta s közölte benne egy barátjával, hogy beállott a boer hadseregbe katonarvosnag. Dr. Hecht esete még emlékezetes Aradon. Felesége egy évi boldog házasság után meghalt s ezen való bujában külföldre ment dr. Hecht. Előbb Amerikában keresett feledést, aztán elvetődött Afrikába. Itt találta a háboru s erre felosküdött a boerok hadseregében.

— **A kolozsvári jogászbál.** A kolozsvári joghallgatók az idei jogászbál védnökül Hegedűs Sándor kereskedelmi minisztert kérték fel. A miniszter a védnökséget elfogadta.

— **A vasuti munkás szerencsése.** Ma este 8 órakor tartották meg a budapesti poliklinika egyesület kórháza javára rendezett nagy jótékonyági sorsjáték I. húzását. A főnyereményt 20.000 korona értékben egy szegény vasuti munkás nyerte meg 6151—71. számú sorsjeggyel. A további húzásokat a sorsolási terv szerint legközelebb tartják meg.

— **A bécsi sakkverseny.** Tegnap dőlt el Bécsben a sakkverseny első díja. Az eredmény az volt, hogy Maróczy vezérésejékben legyőzte Prockot és ezzel elérte a kilenc egységet tizenegy játékánál. Ezzel két vetélytársát, Bródyt és Schlechert megfosztotta a mai forduló kezdetén még fennálló reménytől, hogy az első díjban esetleg Maróczyval osztozkodhatnak. Maróczy nyerte ennél fogva az ezerekoronás első díjat és a Budapesti Sakk-kör tiszteletdíját. A bécsi sakkturnán való győzelmé méltóan sorakozik Maróczynek Hastingsban, Nürnbergben és Londonban elért sikereihez és öt nemcsak Magyarország, hanem Magyarország és Ausztria mesterévé avatja. A második díj még mindig nem dőlt el. Bródy Maróczyval szemben remist csinált s most 7½ egysége van, de a Schlechter—Kotre játéka határai küzdelem után sem jutott dűlőre; ezért félbeszakították s csak holnap fogják befejezni. Ennek a játéknak az eredménye fogja tehát eldönteni, Bródy vagy Schlechter nyeri-e majd a hétszázötven koronás második és hatszáz koronás harmadik díjat, vagy pedig hogy osztozkodnak-e a második és harmadik díjon. Schlechternek 7 egysége van s így ez az eset nincs kizárva. Ziml játéka Alapinnal remis lett, míg Schwarz elegáns játékban legyőzte Popielt. Wolf pedig Albint. Az ötszázkoronás negyedik díjat Alapin kapja 6½ egységgel.

— **Álaros rablók.** Ujabbán a vidéken divatos kezd lenni a rablókál az álaros. Most nagyváradi tudósítónk táviratozza, hogy Olesa község gazdag birtokosához, Plesz Simonhoz álaros rablók törtek be és elvitték kéteser forint készpénzt és négyezer forint értékű takarékpénztári könyvet. A nyomozást a legközelebb folytatják.

— **Elítélt orfeumigazgató.** A fővárosi rendőrség már régebb idő óta szemmel tartott egy Golf József nevű brailai lakost, akiről megtudta, hogy sokszor jár Budapesten s minden utja alkalmával egy-két leányt magával visz Romániába. E hó 3-ikán este Golf a keleti pályaudvaron ismét két szép fiatal leánnyal jelent meg. A detektívek meglátták, hogy mindhármuk számára Predeálig váltott jegyet. Igazolásra szólították föl s miután a lányok nem voltak hozzátartozói és utjuk célját sehogy sem tudta Golf igazolni, bekísérték a VII. kerületi kapitánysághoz. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy Golf már régebben és rendszeresen üzte a leánnyal való sáfárkodást, Kaszírónéknak, orfeumi énekesnőknak szerződte őket s rossz hírű házakba kerültek. A szerencsétlen teremetek kétségbejött helyzetbe jutottak s nem egy fordult a brailai osztrák-magyar konzulátushoz segítségért. Golfnak hű társa egy Deusch nevű ember volt, aki állítólag a Somossy-féle orfeum házi ügynöke. A rendőrség a kihágási eljárás befejezésével Golfot egy havi elzárásra és 400 korona bírságra, Deuschot pedig tizenöt napi elzárásra és 200 korona pénzbírságra ítélte. Mind a két jeles alak felebezett az ítélet ellen.

Golfot már régebb idő óta ismerik Budapesten, ahová gyakrabban eljárt, hogy Brailában lévő orfeuma számára énekesnőket szerződtessen. Golf a Dimitrescu-szállodának tulajdonosa Brailában, ahol egy kétes hírű orfeum is van, ahová rendszeresen Budapestre vitte a leányokat. Ez az orfeum budapesti sanzonett-körökben nem örvend valami jó hírnök, mert — különösen a magyar leányok — nem szívesen vállalkoznak a Golf ur orfeumába való szerződésére.

Három nappal ezelőtt jött Golf Budapestre, hogy a görög-keleti újvére, — amikor az ő orfeumában nagy mulatságok vannak — új énekesnőket vigyen. Szerződötett is egy egész truppot, többek között egy Bellefiori és egy Gerardi Emilia nevű énekesnőt. A társulat csak pár nap múlva indult volna utnak, míg Bellefiorit és Gerardi Golf tegnap éjjel magával akarta vinni. Megváltotta nekik a jegyet Predeálig, de a detektívek egy volt orfeumigazgató feljelentése alapján kérdőre vonták s miután nem tudta igazolni, hogy a két leány hozzá tartozik, bevitték őket a főkapitányságra. Itt töltötték az éjszakát s ma reggel átkísérték őket a VII-ik kerületi kapitányságra, ahol Sajó kapitány még délelőtt megtartotta a tárgyalást ügyükben. A kapitány kivándorlásra való biztatás miatt ítélte el Golfot és ügynökét, Deusch Józsefet az 1881-ik évi XXXVIII-ik törvények alapján és Golfot — aki megfellebbezte az ítéletet, csak nagyobb biztosíték mellett engedte szabadon.

— **Halál a parancsnoki hidon.** A Rákóczy nevű gőzhajón, amely az Adria társaság tulajdona, megható eset történt a minap. Soich Pál kapitányt, a hajó parancsnokát, amikor Nápolyból Génua felé hajózott, a parancsnoki hidon szélhűdés érte és nyomomban meghalt. Az elhunyt kapitányt a társaság gondoskodásából Genuában helyezik örök nyugalomra, hova a család tagjai is elutaztak. Soich még javakorában levő férfi volt és mint kitűnő hajóvezető, nemeslelkű ember és jó családapa, sok barátot és tiszteltet szerzett életében.

— **Gazdasági munkások megjutalmazása.** Szegedről táviratozza tudósítónk: Kállai Albert főispán Szeged város székházában óriási közönség jelenlétében tüntetett ki ma négy munkásembert oklevéllel és pénzjutalommal. A kitüntetett munkások között volt Leopold József, aki már negyven év óta arató Frigyes főherceg gazdaságában. A szép ünnepség után előlépett Faragó Márkus, hetvennégy éves földműves munkás s megköszönte a jutalmat. Meghatottságában így kezdte rövid beszédét:

— Soha se tudtam, hogy magunk fajta egyszerű embőrt is érhet ilyen fényesség...

A gazdasági cselédek és munkások jutalmazása alkalmával az udvarhelymegyei gazdasági egyesület elnöke a következő táviratot intézte a földművelésügyi miniszterhez:

A gazdasági cselédeknek nagyméltóságod bőséges elhatározása folytán a vármegye főispánja által foganatosított ünnepélyes megjutalmazása a Szent-Erzsébet közönségi és környékbeli falvak egybegyűlt székely lakossága körében élelmezéshez vezetett. Engedje meg nagyméltóságod, hogy a lelkesült közönség legmélyebb tisztelettel, rendíthetetlen bizalmát s a példát statuáló bőséges intézkedésért hálás köszönetét tolmácsoljam. Pálffy Dénes, az udvarhelymegyei gazdasági egyesület elnöke.

— **Vasuti katasztrófa az alagutban.** Luzernből táviratozzák: A Szent-Gothárd alagutban az éjszaka történt vasuti katasztrófa, mint kiderült, a tehervonat belelúgzott egy vagonba, amelyet az erdőigazgatóság fél kilométernyire az alagutban megállított és ott hagyott a sienen. A lokomotív és nyolc

kocsi kisiklott. Mind a sínpar megrongálódott, de estig helyreállították az uttestet. Senki sem sérült meg, a kár azonban igen nagy.

— **Meggyuladt vonat.** Fischelből jelentik, hogy ma délután 1 óra 15 percor a 76. D. számú vonat valószínűleg téves váltóállítás következtében nekiment egy tehervonatnak; a tehervonat utolsó kocsjá, mely szeszszelet volt megrakva, valamint a 76. D. számú vonat mozdonya és postakocsjá meggyuladtak. Három postatiszt elégett. A mozdonyvezető, a podgyászmeister és egy fűtő súlyosan, többen könnyen megsebesültek.

— **Házasság.** Kreutzbruck Zdenko huszárkapitány eljegyezte Sándorffy Antal törvényszéki bíró leányát, Irén kisasszonyt.

— **Földrendés.** Tiflisből jelentik, hogy a legutóbbi földrendés tizenhárom falut sújtott és ezek közül hatot teljesen elpusztított. Eddig nyolcszáz holtestet találtak. A hatóságok rendkívüli intézkedéseket tettek, hogy a lakosság orvosi és anyagi segítséget kapjon. Tegnap délután ismét gyöngébb földrendés éretek. — Vernijből jelentik e hó 2-ikáról, hogy ott délről észak felé vonuló erős földrendés éretek, amely öt másodpercig tartott. Az első lökést ágyudörgéshez hasonló erős földalatti moraj kísérte.

— **Öngyilkos fegyver.** A N. W. T. arról értesül, hogy a steini börtönben az éjszaka a hirhedet Krauthauf Viktor felakasztotta magát. Az öngyilkos bankóhamisításért tizennyolc évre volt elítélve. A boncolás után az orvosok konstátálták, hogy Krauthauf megőrült s azért a lelkes beszéltelte a holtestet.

— **A rendőrség zsebkönyve.** A fővárosi államrendőrségnek két tehetséges és ambiciózus tagja, Rédey Miklós kapitány, főkapitánysági titkár és Bockelberg Edő rendőrfelügyelő kiadták, illetve megszerkesztették a Rendőrség Zsebkönyvének II-ik évfolyamát. A könyvecske naptári és előjegyzési része után pontos összeállításban, betűsorosan tünteti föl az uralkodóház a magyar udvartartás, a belügyminisztérium, a rendőrség címárát, beosztását és lakjegyzékét, a tisztviselői kar és egyéb alkalmazottak név- és lakjegyzékét, a hivatalos helyiségek, kerületi kapitányságok és őrszobák címárát, továbbá Budapest, Ujpest és Rákospalota általános címárát, utcáinak és terüinek jegyzékét, végül pedig az ügyvédek névjegyzékét. Ez a nagy szakismerettel szerkesztett zsebkönyv a rendőrségi közegeknek nélkülözhetetlen, de nagyon fontos és hasznos szolgáltatást tehet a nagy közönségnek is. A könyv megrendelhető a szerzőknél a főkapitánysági épületben. Ara két korona.

Jókai a párisi kiállításról.

Budapest, január 4.

Borostyán Nándor Revue Franco-Hongroise című Párisban megjelent lapjának első számában Jókai Mór cikket írt a párisi világgkiállításról. A kiállítás és az emberiség című cikk — franciából magyarra fordítva — így hangzik:

Beszélték már valaha a békés munka eszközeinek háboruskodásáról? Az asztalos gyaluja és fűrésze ellensége egymásnak? Ellensége a vetőgép a malomnak? Beszélték már valaha arról a harcóról, amelyet a művész ecsetje és vesője viv egymással? Abszurdumok, nemde? És még sem azok?

Tulajdonképpen minden eszköz fegyver a kezünkben. A letűnt évszázadot a történelem a találmányok száradának fogja nevezni. Nem ment-e azonban az óriási haladás, amelylyel bennünk megajándékozott, harcolt végre, amelyet egyik találmány a másik ellenében viselt? A jobbnak örök háboruja ez a jó ellen; a haladottabb dolgoké a kezdetlegesekek ellen; az újaké a régiek ellen.

Az 1900-iki világgkiállítás lesz ennek a háborúnak a nagy harcmezéje. És mi, minden nemzetek népe, vagyunk azok, akikre a bírói szerepet rábízták.

A világ minden részéből ott, a civilizáció központjában, össze fogunk találkozni, hogy a szellem, a művészet és az ipar terén ösmerjük erőnket és kétségessé tegyük a haladás babérát és színaranyát.

Meg vagyok győződve arról, hogy minden esetben fogunk találni egy közös kincset a kiállításon: a béke jótékony hatásának tudatát az egész emberiségre néve. Nézzétek műveit és mondjátok meg, nem valóságos istenaldás-e a béke? Alkalmat nyújt nekünk arra, hogy békében versenyezzünk és mi lenne az élet versenygés nélkül?

Igaz, hogy a béke idejét a fegyvereknek jelentékeny tökéletesítése is jellemzi. De nem igéri-e a gyilkoló eszközöknek ez a javítása, amely a tökéletesítő még messze távol van, a háboru lehetetlenségét? Nézzük tehát élvezettel a gyilkolásnak ezeket a borzasztó szerszámait. Még néhány tökéletesítés — és a testvért öldöklő háboru lehetetlenül teszük.

Ah, ha valakinek az a bizarr, extravagáns, hallatlan ideája támadna, hogy a káprázatos paloták mellett meglevenítse a nemzetek előtt a népek szegénységét, az emberiség egy részének nyomorúságát... El tudjátok ezt a másik kiállítást is képzelni? Banna kellene lannia a szegények és a meg-

alázottak nyomorúságos elodelének; a sziciliائي nehezen emészthető picójának, a román paraszt polentájának és mamaligájának, amelyek megteremtik a pollagrat, a rutének fűrésszonnal vegyített kenyérének, a fellahk hamuval készített pogácsájának, a tengerészek kemény kétszersültjének. Oda lehetne rakni még a rongyokat, amelyek sok emberi állat ruházataképpen szolgálnak, meghitt sátraikat, barlangjaikat és végül színlomra méltó cök-mókjaikat, amelyek kínesei háztartásuknak.

Oh, ez a másik kiállítás szintén tanulságos volna, mert megmutatná nekünk az érem másik oldalát: a feladat mérhetetlen nagyságát, amelyet még az emberiségnek teljesíteni kell.

Körkép.

Egy mai estilap színházi referenciája, amely *Lavedau* új darabjáról, a *Szeccsi*ről szól, így kezdődik:

SZECCSIÓ.

(Satirikus körkép öt felvonásban. Írta: Lavedau. Fordította: Ambrus Zoltán. A Vigszínház ma esti bemutatójához.)

„Körkép! — gondoltam magamban — „ezt a sajtóhíbat a színlapon is láttam, körkép helyett.” Tovább olvastam.

A cikk eleje így hangzik:

Modern, modernebb és legmodernebb! Az a jelszó most a drámai irodalomban. Igaz, hogy Lavedau már nem is meri drámának, vagy színdarabnak nevezni darabját, hanem elnevezi „körkép-nek, ami egészen új terminus technikus ezen a téren. Mit jelent a körkép elnevezés a drámában, annak a feleletével adós maradt a szerző. A darabóll, amely ma este kerül színre először a Vigszínházban, nem tudtuk levonni ezt az elnevezést.

Ilyen apró döröszégek gyakran esnek meg rajtunk — gondoltam — s a különben pompásan szerkesztett és városzerle kedvelt kollégáim esetén mosolyogtam. De aztán azt is elgondoltam, hogy mi lesz, ha ezentul mindenki ily lelkiismeretesen engedelmeskedik a sajtóhíabáknak.

Például:

I.

(A színlapon megjelenik: *Danilo* búna, róma öt felvonásban. Erről így fogunk írni.)

„Szerző darabját rájának nevezi, ami kissé szeccsiósan hangzik. Általában azonban jobban és magyarosabban hangzik, mint a *keret*. A színpadon új ez az elnevezés. Ismerünk keretes novellákat, az ezeregy éj meséi, Mikes Kelemen írásai és Boccaccio novellái sokak előtt ismereteseek. De a színpadon új a dolog. Részünkről csak üdvözölhetjük a merész újítót.”

II.

(Egy könyv címe: *Feltámadás. Irta Tolstoj Lev, ordította X. Y. A kritika vége.*)

„Az átültetés magyaros, lendületes. Csak a címlap ellen van kifogásunk. Nem kívánjuk a fordítótól, hogy susogjon vagy lehelve beszéljen, de ordítani Európában nem szokás. Nem szeretjük az ilyen arroganciát. Különösen egy Tolstoj munkájával nem szabad ily durva módon bánni. Ez nem hang.”

A lelkiismeretesség a fő.

— 0. —

SZÍNHÁZ, ZENE.

„*Bianchi* a Roland mesterben. Gróf Zichy Géza dalművét adták ma este az Operában és *Yvette* szerepében *P. Bianchi* asszony lépett föl. A kiváló művésznő kétségkívül az indítja az ilyen kísérletekre, hogy eddigi repertoárját kissé egyhangunak, részben elavultnak véli és új szerepekkel akarja fölfrissíteni a játékkendjét. Ez a törekvés dicséretes és szépen jellemzi *Bianchi* ambícióját, csak az a baj, hogy nagy koloratúr szerepeket a mai zeneköltők már nem írnak és *Bianchi*, aki eminenter koloratúr énekesnő, az új operákban olyan tőrre kénytelen lépni, ahol briliáns énekéhez méltó, hálás feladatok nem kínálkoznak. *Yvette* szerepe is ehhez a zsánerhez tartozik. A kis virágúrasszony leányának semmi köze a fényes, briliáns koloratúrához. Az első felvonásban mindössze az ensemble-éneket vezeti magas hangjaival, a második felvonásban egy kedves, de nagyon egyszerű keringőt ad elő és a *Parlemon* nével énekelte duóban drámai hangokat üt meg, a harmadik felvonásban szintén csak dúdol énekel *Laveol* és *Roland* mesterrel. A német az ilyen szereplőkről azt mondja: *juendlich dramatisch*. És *Yvette* sze-

repe valóban tele van szentimentális lyrával, imitt-amott drámai fölhevüléssel, de a cifrázott, ámulatba ejtő, bravuros számok teljesen hiányoznak belőle. Ehhez a szerephez elsőrangú virtuóz-énekesnek nem szükségesek. A szerep fiataliságot, bensőséget, a külső megjelenésnek és a bel cantónak bizonyos üdőségét követeli attól, aki bemutatására vállalkozik. Rendkívüliség nem követel, sőt a kerete olyan szűkre van szabva, hogy a *Bianchi*hoz hasonló rendkívüli művésznők nem is tudnak mozogni benne. *Bianchi* föllépése nagyon érdekes volt, az bizonyos, de mindig éreztük, hogy a szerep nem neki való s hogy a nagy stíli koloratura diadalmas képviselője az ilyen szerepekben jóval kovesebb illuziót ad, mint a kisebb énekesnők, akik hangban és megjelenésben közelebb állanak *Yvette* jelleméhez. A közönség minden alkalmat felhasznált, ahol tapsolni lehetett, de a Luciak, Aminak, Katalinak fényes sikerei ezuttal nem ismétlődtek a színpadon.

„*A Vigszínház igazgatója*. A *Hasznok* egy feltűnő hírt közöl a *Vigszínház*ról. A hír az, hogy *Ditrói Mór* művészeti igazgató és *Szeccsi Ferenc*, a színház dramaturg-igazgatója közt „hosszabb idő óta tart már és élesedik az ellentét s kétség nélkül bizonyos, hogy a válság nem-sokára azzal oldódik meg, hogy *Ditrói Mór* megváltik igazgatói állásától”. Nem hinné az ember és mégis úgy van, hogy az ilyen apodiktikus határozottsággal megírott hírek semmi néven nevezendő alapja nincs. A *Vigszínház*nál nemesak hogy „élesedő ellentét”, de egyáltalában semmiféle ellentét nincs szó és soha még színháznál a művészeti igazgató és dramaturg közt harmonikusabb egyetértés nem volt, aminő *Szeccsi Ferenc* és *Ditrói Mór* közt fennállott és most is fennáll.

„*Magyar szerzők az Operaházban*. Az Operaház igazgatósága január folyamán magyar szerzők kiváló műveinek sorozatát mutatja be. E ciklusban szerepelni fognak *Erkel*, *Liszt*, *Goldmark*, *Szabados*, *Hulay*, *Szetojanovics*, *Zichy*, *Mader*, *Léher* művei. Ez előadások sorozatát *Erkel Hunyadi-László*ja nyitja meg holnap, szombaton. *Bianchi* Bianka egyéb szerepein kívül nehány magyar műben is fel fog lépni.

„*Déltúnti előadások a Magyar Színházban*. A Magyar Színház általános engedélyt kért az 1900. év folyamán, hogy esztőtörtökön déltúntonként ifjúsági előadásokat rendezhessen. A tanács ezt a kérelmet elutasította azért, mert nincs elég tüzeltől rendelkezésre. A színház igazgatósága ezt a határozatot megföllebbezte. A belügyminiszter ma érkezett leiratában kijelenti, hogy a színház kérelmének az elutasítására csak a közgyűlés az illetékes, ezért az ügynek oda kell kerülnie. E miniszteri leirat alapján a tanács most a közgyűlés elé terjeszti a föllebbezést, elutasító javaslattal.

„*Kadétkisasszony*. Teljesen készen várja bemutató előadását a Népszínházban *Máder Raul* és *Pásztor Árpád Kadétkisasszony* című látványos nagy operettje. *Porzolt Kálmán* igazgató a premiert január 10-ikére, szerdára tűzte ki s vasárnapról fogva a színház elővételi pénztáránál s a színházi jegyirodáknál már lehet jegyet váltani az első előadásokra. Az operettet a Népszínház nagy pompával állítja ki, így a második felvonás díszlete lesz különösen szép, csillagos égboltjával, a nyílt tengerrel, amelyen kirándulókkal teli gőzhajó halad át. *Küry Klára* ismét pompás toalettekkel fog tündökölni. Az operett táncait *Hans Gyuláné*, a Népszínház balett-mesternője tanította be. A *Kadétkisasszony* főpróbája kedden délelőtt lesz.

„*Blaha Lujza Fiumében*. *Blaha Lujza* legközelebb *Fiumében* fog fellépni a *Fiumei Magyar Daloskör* második hangversenyén. A „nemzet osalógnya” bizonyára meg fogja igényt nemcsak a fumei magyarokat, hanem a renitenskedő elemeket is.

„*Kubelik Ján a magyar vidéki városokban*. A magyar vidéki városoknak olyan művezetre van kílátásuk, amelyről bizvást el lehet mondani, a minő évszázad alatt egyszer kínálkozik. *Kubelik Ján*, a fiatal cseh hegedős, ez a modern Orfeusz, aki hegedűjátékának esodáival megbabonázta a budapesti közönséget, a magyar vidéki városokban is be akarja mutatni, mielőtt hosszabb külföldi körúttára indul, esodálatos művészetét. Hogy a fiatal művész a vidéken rendezendő hangversenyekről számáról jól eleve tájékozotva lehessen és a művészi körúttát pontosan beosztassa, a *Részavölgyi és Társas* udvari zeneműkiadó cég Budapesten felkéri a nagyobb vidéki városokban hangversenyek rendezésével foglalkozó vállalkozó urakat, sziveskedjenek esetleges ajánlatukat sürgös levélben a fenti cégnek bejelenteni.

„*Elhalasztott premier*. A Magyar Színházban a *Névtelen levelek* című francia bohózatnak holnapra kitűzött bemutatója, közbejött megbetegedések miatt, elmarad. A premiere váltott jegyeket a pénztár a pénteki előadás kezdetéig, esti fél nyolc óráig visszaváltja. A bemutató elmaradása következtében a színház heti műsora a következőre változik: Pénteken *Szulamit*, szombaton déltúnt *Szulamit*, este *Az*

asszonyregemet, vasárnap déltúnt *A Gyurkovics lányok*, este *Szulamit*.

„*Az újságírók matinéja*. Az újságírók január 14-iki matinéjának műsorát véglegesen megállapította a rendezőség. A gazdag és előkelő program igazán méltó a Budapesti Újságírók Egyesülete művészeti vállalkozásainak renomájához. Énekelni *Ábrányi* Wein Margit és *Szilágyi* Arabella fog, akiknek ragyogó művészete annyi hatalmas sikert aratott az Operaházban. Fölvolasást *Ágai* Adolf tart, a magyar tárcaduzzadó humoru atyamestere, ma is legelső rangu erőssége ennek a műfajnak, a melyet ő vitt nálunk pártatlan népszerűsége. Közreműködnek még: *Popper* Dávid, aki gondolkán fogja ragyogtatni nagyhirű művészetét, *Szendy* Árpád zongoraművész és *Blau* Gyula hegedűművész, mind a kettő legelső rangu mestere a maga hangszerének. A kíséretet is csupa jeles művész végzi: *Tarnay* Alajos, *Mayer* Gusztáv és *Széki* Aladár. E fényes műsor érdekességét még az a körülmény is emeli, hogy a program számai között egész sor kitűnő novitász szerepel. Jegyeket már a mai naptól kezdve váltathatni, déltúnt 3—6-ig, a Budapesti Újságírók Egyesületében (Kerepesi-ut 17. sz. I. em.). Helyárak: földszinti páholy 10 korona, emeleti páholy 8 korona; földszinti ülés 2 korona, erkélyülés 1 korona. A jegyek mielőbbi megváltása azért ajánlatos, mert ezeket a jelentkezős sorrendjében adják ki az egy-áru helyekre.

„*Az Urania igazgatósága* folyó hó 3-án, déltúnt öt órakor *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos elnöklésével ülést tartott, amelyben az elnök behatóan ismertetette azokat a tapasztalatokat, amelyeket az intézmény fennállása óta tett és melyekből az az örvendetes tény világlik ki, hogy a színház egy a nagy közönség, mint a tudományos körök érdeklődését és rokonszenvét ki tudta vívni. Az igazgatóság egyttal elhatározta, hogy a színház vezetését dr. *Bersilla* Nándor ügyvéd és igazgatósági tag kezébe teszi le, akinek oldalán mint tudományos igazgató dr. *Klupathy* Jenő egyetemi tanár fog működni.

„*Hangverseny a Hírművészekben*. A *Telefon Hírművészek* holnap (pénteken) este érdekes és változatos műsora házi hangversenyt rendez előfűzött szórakoztatására. A hangverseny programján ének- és zeneszámokkal, továbbá felolvasással, vagy szavallattal szerepelnek: *Fátyol* Klári, *Márkus* Aranka, *Stiller* Alice, *Szemery* Matild, *F. Vandóla* Vilma, *Balogh* János, *Grossy* József, *Molnár* László. Kezdeté este fél 9 órakor lesz. Utána 11 óráig felváltva *katona* és *cigány* muzsika lesz hallható a kagylókön.

Szeccsió.

— A Vigszínház bemutatója. —

Budapest, január 4.

A századvégi, dekadens Franciaország Juvenáljának mutatja magát *Henry Lavedau* a *Nouveau jeu*ben, amelyet *Szeccsió* cím alatt mutattak be ma este a *Vigszínházban*. Az erkölcsi elhanyagolt és végbomlásának rohanó római császárság klasszikus szatíra-írója nem volt élesebb, ostorozóbb gunyában, mint a dekadens Franciaországnak ez a finom elméjű, maró szerkasmussal teli írója, akit a francia akadémia legutóbb azzal tisztelt meg, hogy negyven halhatatlanja közé választotta.

Meg is illeti őt ez a hely. Aki olyan tükröt tud oda tartani erkölcsi elhanyagolt, züllésnek induló nemzetének, mint amilyet *Lavedau* mutat oda ebben a darabjában az övének, az megérdemli, hogy a „kiválasztottak” közé jusson. Mert rövidlátással van megverve az, aki a *Nouveau jeu* barokk alakját és helyzetét mögött nem látja ott a mély filozofia, szívében vérző irót, aki guny-nyilaival nem csupán sebezni akar, hanem felrázni is erkölcsi vakágából egy veszendőnek induló nemzetet. *Marius* hajdan *Karthago* romjaira ült zokogni, — a dekadens korszak írója nem zokog, sőt ellenkezőleg, bizonyos cinikus elszántsággal tréfálkozik, sőt pajzánkodik is, de e tréfálkozás és pajzánsg mögött keserű könnyek csillognak.

A *Nouveau jeu* a dekadens Párisnak azt a hatalmas osztályát szatírizálja, amelyből a századvégi köztársaság a maga „oszlopait” szedi. A gazdag bourgeoisie, amely kezében tartja ma a hatalmat és a dicsőséget. Ezt az élvezeteinek élő és élvezeteiben minden iránt eltompult hatalmas osztályt, amely egy hatalmas szociális forradalmat készít elő, mely aztán alaposan meg fogja tisztítani a mérges gözőkkel teli levegőt.

A *Nouveau jeu* társaságának a láttára mintha megborzongana egy kicsikét a hátunk. Nincs több anyaszereget, nincs fiú tisztelet, nincs családi tisztaság s még ennek a társaságnak a szűztisztaságu fiatal leánya is meg van metelyezve a lelkében. Szűzies testében már beoltva hordja, kicsapongó apja révén, a házasságtörést.

A társadalom fölött csak egy az ur: az örök *Phryné*, akit ma *Bobette Langlois* kisasszonynak hívnak, s aki mindig vesztét okozta az emberiségnek. A kéjenc és zsarnok *Lajosok* Franciaországa helyébe a demimonde-ok Franciaországa került.

Mikor a függöny felgördül, Paul Gostard lakásán vagyunk. Ez az ur a századvég viveurje, ahogy ezerszámra dözsölnek az élvezethajhászó Páris mulatóhelyeinek chambre-separée-iban. Ma este a *Folies-Bergères*-ben volt a szeretőjével, Bobette Langlois kisasszonnyal. A szomszédos páholyban egy fiatal leányt látott s az a gondolata támadt, hogy elveszi feleségül, mert „hát csak meg kell házasodni.” Ez így szokás. Elmondja ezt a szeretőjének is. A demimonde a szemébe kacag:

— Te akarsz megnősülni!
— Miért nevetés ezen?
— Miért? Mert a házasság nem az olyan embereknek való, amilyen te vagy...

— Hát?
— Azoknak a szegény és becsületlen fiatal embereknek, akik mindennap eljárnak a hivatalaikba, tisztességes gondolkodásnak és kötelességtudók...

Bobette Langlois megjósolja neki, hogy ha meg is nőül — vissza fog térni hozzá. Hozzá, az érzékekben, kicsapongásokban, természetéből és erkölcsi tisztaságából kivetkőzött szerelem karjai közé. Vissza fog térni, — nyolc nap múlva!

És Bobette Langlois kisasszony jóslata beteljesedik. Az az, bocsánat, nem egészen, mert Paul Gostard nem nyolc, hanem már három nap múlva visszatér hozzá. Előbb azonban csakugyan megkérte és feleségül vette Labosse Alice kisasszony, a nemi élvezeteiben hátgerinc-sorvadásossá lett, gazdag tőkepénzes leányt. Három napra a házassága után, mint már megmondtuk, Paul Gostard már újra ott van Bobette-jénél, a felesége már csalja is Buranty festővel, aki az arcképet festi.

Paul Gostardot éppen Bobette vezeti nyomra s a darab negyedik felvonásában szerencsésen rajta is kapja a feleségét a festőjével. Jegyzőkönyvbe is foglalattja az esetet szabályszerűen, ahogy a törvény előírja, előbb azonban még cigarettával kínálja meg a rendőrbiztost, a felesége szeretőjét s aztán egy gyufának a lángjánál gyujtanak rá mind a hárman...

Paul Gostardnak tehát megmarad legalább a szeretője? Dehogy! Ezt elhalászza előle hátgerinc-sorvadásos apósa, Labosse ur.

Ime, *Lavedan* korpéje. De korpé-e vajjon? Az! De, hál' istennek, ez időszert még csak ott a dekadens Párisban. A mi Gostardnéink és Paul Gostardjaink, Labosseaink, Labosse kisasszonyaink és Bobette Langloisaink még csak embriójukban vannak meg. De megvannak! És ezért örülünk első-sorban, hogy a *Vigszínház* bemutatta nekünk a *Lavedan*-darabot. Ami Párisban a jelent karakterizáló korpé, az nálunk úgy hat, mint a jövőnek egy félelmetes perspektívája. Rajtunk áll, hogy — más irányba térjünk!

Ezt a tanulságot vontuk le a magunk számára morálfilozófiai szempontból, a *Lavedan* Szecessziójából. Ami már a darabot, mint darabot illeti, azt hisszük, nem lehet eltérő vélemény arra nézve, hogy *Lavedan* a *Nouveau Jeut* igazi Juvenáli-sszaturai örövel írta meg, szellemesség dolgában pedig párját ritkítő színpadi alkotás. Paul Gostardnak első felvonásbeli jelenése az anyjával, a második felvonás leánykerési jelenete, a Hotel-Garni-beli felvonás valódi mesteri alkotásai a modern szatirikus irodalomnak.

Az est maga az ugynevezett legérdekesebb színházi esték közé tartozott. Alig látunk az utóbbi időkben darabot, amelyet a közönség nagyobb figyelemmel hallgatott volna és nagyobb érdeklődéssel kísért volna, mint *Lavedan* darabját. A szatirikus öllel kihagyozott dialogusoknak alig vészt el egyetlen pointeje s a közönség gyakori kacagásából ki lehetett érezni, hogy ez nem az a kacagás, amelyet a bohózatok ostoba helyzetei fakasztanak, hanem elértése a finom, erejében ellentállhatatlan szatírának.

A *Vigszínház* a nehezen megjátszható darab előadásában is művészi feladata magaslatán állt. *Lánczy* Ilka Bobette Langloisjában ma egy új oldalról mutatta be magát. A kényes természetű szerepekben a *Vigszínház* drámai hősnője eddig azzal segített magán, hogy mindannyiszor valami gyermetegül naív vonást vegyített bele alakításába, hogy enyhítse a helyzetek és mondások kényes voltát. Ma este eldobta magától ezt a segítő eszközt. Bátran neki vágott és megjátszotta Bobette Langlois kisasszonyt, a nagystilű párisi cocotteot, olyannak, mint amilyen valójában. Magyar színpadon ez sok okból a legnehezebb feladatok közé tartozik és mégis diadalra vitte szerepét. Diadalra vitte az igazi realizmusnak az erejével, minden mondásából minden mozdulatából kiáradt Partneré, *Fenyvesi*. (Paul Gostard), azt hisszük, tullott kissé a célon, mikor a különbözően is szatirikus alakot külsőségeiben is tulozta. Nem játszotta hatás nélkül a szerepet, de okvetlenül több hatást ér el vele, ha ezt a századvégi, párisi gavallért az ő természetes allure-jében mutatja be szecessziós figura és zöld kabát nélkül.

Hegedűs az Üreg Labosse szerepében ma este megint méltó volt önmagához. Alakítása művészi volt minden ízében s ha az alak általános rajzában nyomt találtak is az Ermete Novelli XI-ik Lajosának, ez semmit se von le játékának becséből, mert az igazi művészi tehetséget semmi sem jellemzi jobban, mint az, hogy szívesen tanul egy nálánál még nagyobb művészhetségtől. *Hunyadi* Margit előkelő művészzel játszott a Gostard-nét s egy vonás nem hiányzott játékában az elegáns párisi asszonyból. Nagyobb szerepben láttuk ma este *Boros* Ferikét (Riquiqui), a *Vigszínház*nak ezt az ambiciózus fiatal tagját, akit eddig apró epizód-szerepekre használtak. Mai szerepében bizonyosságát adta annak, hogy nehezebb feladatokkal is meg tud birkózni. *Varsányi* Irén Labosse Alice szerepét teljes intelligenciájával játszotta meg. Igen jó volt *Tapolcai* Buranty szerepében s itt-ott erősebb vonásokat használt is a hatás kedvéért, egészben teljesen hozzásimult a fényes ensemble-hoz. Játsoztak még a darabban: *Gyöngyi*, *Mátrai*, *Győző*, *Bárdy*, *Szerémi* és *Munkácsy* Mariska.

A darab „szecessziós” kiállítása meglepően gondos és szép volt. A színpadi függöny szétnyílásánál nem egyszer lehetett hallani a meglepetésnek azt a bizonyos „Ah!”-ját, amely azt szokta jelenteni, hogy a közönség még annál is többet kapott, mint amennyit várt. Ez pedig a *Vigszínház*ban sokat jelent.

Ambros Zoltán fordítása egyenesen mesteri. A darab szcenikai beosztásán kívül nagy érdeme van a *Vigszínház* dramaturgjának, aki a hét képből álló darabot igazi színpadi tudással öt felvonásra vonta össze.

A közönség a szereplőket minden felvonás után sokszor hívta.

(M—s.)

MŰVÉSZET.

□ **Művésznyomor.** E címen közölt tegnapi cikkünkre *Hoek* János országgyűlési képviselő a *Nemzeti Szalon* igazgatósága nevében a következő választ küldötte be lapunk főszerkesztőjéhez:

Tisztelt barátom!

Becsés lapod mai számában *Művésznyomor* cím alatt egy cikklet jelent meg, amelynek a *Nemzeti Szalonra* vonatkozó adatai teljesen tévesek. Minthogy a magyar közönség most már érdeklődéssel kíséri művészeti mozgalmainkat, kötelességem ezt a felvilágosítás megírni, nehogy lapod öntudatlanul közreműködjék a művészetet szerető közönség megtévesztésében. Előre is kijelentem, hogy számszerű kimutatással érvelek, mert a statisztikai adatok a legfeyesőbb bizonyítékok és eleve kizárnak minden rosszakaratu polemiait.

A cikkirő ur azzal érvel, hogy „a *Nemzeti Szalonban* sincs vásár”. Információit rossz helyről merítette, mert az egyesület pénztárosának hivatalos kimutatása szerint, — amelybe a cikkirő urnak is szívesen engedünk betekintést — soha az egyesületnek fennállása óta, meg a mai eredményt megközelítő vásárja nem volt. Ime a számok: Az első teremben, ahol nem egy iskola évi termelésének bemutatása a cél, mint a másodikban, ahol a nagybányai iskola gyűteménye szerepel, 146 műtárgy van kiállítva. Ebben 18 magántulajdon s ezeket mind a művészek maguk küldték be, nem pedig, mint a cikk sejteti, hogy 100—200 magántulajdonban levő képet összeszedtünk. *Eladó műtárgy maradt tehát 128 és ebből a mai napig elélt 63 darab vagyis 50%. Értékben kifejezve 21.036 korona, amely egy fillérig kifizetteik az eladó magyar művészeknek.*

Ezen összegbe nincs beleszámítva sem a Miskolci Múzeum vására, — amelyet szintén a Nemzeti Szalon adott el november havában — sem a kiállítás előtt és a tárlat folyamában az egyesület állandó képkészletéből eladott műtárgyak ára. A fenti összeg tehát csupán az idei téli tárlat árveredési eredménye.

Hogy pedig a 18. magántulajdonra is kitértük a megjelölt ésdulát a tulajdonos nevével, azt egyszerűen azért tettük, mert sokan a látogatók közül nem vesznek katalógust s miután az érdeklődés a vásár iránt nagy volt, folyton az igazgatósághoz fordultak vételajánlatokkal olyan műtárgyakat illetőleg, melyeket a Szalon *közvetlenül* a kiállítás előtt adott el. Mint például a 19, 20, 30, 48 és 51. számú műveket.

Egy kiállítás anyagának ötven %-os eladásánál — amely tárlat még be sem zárult — pangásról jogosan beszélni nem lehet. Mutassanak ehhez hasonló esetet akár a külföldi tárlatok történelmében? A látogatást pedig szintén hivatalos kimutatással igazolom. Fizető látogató a mai napig 4822 volt. Tagsági jeggyel és tiszteletjeggyel pedig szintén 6430 vendége volt a Szalon téli kiállításának. Bele nem

számítva a vernisszage napjain megjelent fényes közönséget.

Ezek számok, igen tisztelt barátom, s egyesületünk tekintélye követeli meg, hogy hivatalos adatait, amelyeket mindenkor mindenkinek megmutathatunk, senki kétségbe vonni ne merje. Mi a magyar művészetét folytató országos és általában elismert akciókat a közönség előtt diskreditálni nem engedhetjük.

Ez indított arra, hogy a Szalon igazgatósága nevében hivatalos nyilatkozatunknak becsés lapodban helyet kérjünk.

Az igazgatóság nevében fogadd baráti nagyra-becsülésemet

Hoek János,
országgyűlési képviselő,
a Magyar Szalon alelnöke.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ **A Magyar Történelmi Társulat** ma délután öt órakor, az Akadémia heti ülésstermében *Pauler* Gyula elnökle alatt választmányi ülést tartott. Az elnöki újví üdvözlöte után *Nagy* Gyula titkár bejelentette, hogy *Ügöcsamegy* 100 frrtal az alapítóik sorába lépett. Azután 9 évdijas tagot választottak meg.

Most *Pór* Antalnak, az Anjoukor történetbúvárának *Zách Felicián pöre* című tanulmányát olvasta fel *Borovszky* Samu. A tanulmány kritikai észrevételeket tartalmaz *Marcell* Henriknek tavaly felolvasolt értekezésére. *Pór* Antal az egykorú krónikák alapján vizsgálódásának eredményét a következőkben foglalja össze: Nincsen alapos ok arra, hogy a *Zách Feliciánra* mondott ítélet szövegét, mely tudvalevő *Zách* Klára esetéről semmit sem mond, kétségbe vonjuk.

A felolvasás után a közgyűlés napját február 15-ére tűzték ki.

○ **Orvosok zsebnaptára.** (Szerkeszti *Furjesz* Ignác.) *Engenberger* kiadásában jelent meg az orvosok zsebnaptárának 28-ik évfolyama és pedig dus tartalommal, melyben újabb gyógyszerkek, mérgek, adagolások, gyógyszerárak, fertőtlenítési eljárás, miniszteri rendeletek, fürdőhelyek, stb., olyan cikkek vannak, melyek a mindennapi orvosi gyakorlatban szükségessé és fontos tanácsot adnak. Tudományos cikket dr. *Némás* József egyetemi magántanár írt a könyvbe „a gégetuberkulózis gyógykezeléséről.” A naptár ára három korona.

TÖRVÉNYSZÉK.

Szápáry contra Szápáry.

Bajos elképzelni nagyobb emberi fájdalmat, mintha valaki, aki eddig azt hitte, hogy a maga nemében egyetlen ezen a világon, arra a megdöbbentő eredményre jut, hogy párja is van. Gróf Szápáry Gyula beszélhetne erről a szörnyű fájdalomról, mert Szápáry Gyulával történt meg, hogy egy báli meghívón kétszer pillantotta meg a nevét. Tudakozódott, hogy ugyan ki az a vakmerő, aki így vissza mer élni a létjogával? Azt mondták, hogy az egy igen jóra való, de különben csak polgárember, alügyész vagy mészosa. Szápáry Gyula pedig azonnal feljelentette az ügyész urat hamis név használata miatt.

A hamis nevű embert aztán odaállították a szolnoki járásbírósz elé, hogy már most védje magát, ha tudja.

— Kérem, — kezdte a hamis Szápáry.

Az apámat Czápárynak hívják, de engem már az iskolában elkereszteltek Szápárynak. Akkor még nem voltak olyan demokratikus érzelmeim, mert hogy mindössze kiesi gyerek voltam, olyan kiesi, aki még dörgölőzik az uri nagyságokhoz. Aztán hogy az első bizonyítványom elég jó volt, ha mindjárt Szápárynak írtak is benne kalkulust, gondoltam, annál ritkább ez így s megmaradtam mellette. Nincs okom panaszra, tekintetes járásbírósz, minden iskolámat jól elvégeztem ez alatt a cégér alatt s az ügyvédi diplomámat sem Czápárynak adták, hanem Szápárynak. Egészen bele-szoktam már. A jölétet nagyon megszokja az ember, amint tudni méltóztatik. Mire aztán egyszer közös báli meghívóra került a nevünk, addigra én már igen arisztokratikus hajlamu ember lettem s sehogyszem tudom belátni, hogy mi az ördögnek irassam én át minden okmányomat a régi nevemre, mikor sokkal egyszerűbb volna.

ha Szápáryék vennék fel a régi nevüket és ők lennének Czapáryak. Így mindjárt kivettek lennének. Mert még az is benne van ebben a dologban, hogy én nem helyezek arra olyan nagy súlyt, hogy grófnak nézzenek, hanem azt igenis szeretném, ha nem abajgatnának ilyesmi miatt. Tessék hát megengedni, hogy a nyugalom okáért ezentul is Szápáry lehessenek. Nincs abban kérem semmi rossz. Tessék elhinni.

Mi elhizzszük. De sokkal egyszerűbb lett volna, ha Czapáry ur például Kiss Józsefre magyarosította volna a nevét. Bizonyosak vagyunk benne, hogy ámbátor van ilyen nevű ember is elég ebben az országban a sakad közöttük olyan is, aki büszke leher rá akár mertigen tisztos iparos, akár mert igen nagy, a legnagyobbaknál is nagyobb ur, hajaszála sem görbült volna meg Czapáry József alügyész urnak. Avagy, ha ez nem tetszett volna neki, lett volna belőle Gyulai Pál, aki egyszer már gyönyörű levélben köszönte meg valakinek, hogy Gyulai Pálra akarta magyarosíttatni a nevét. Merthogy az nagyon nagy tisztesség, ha valakinek a nevét más ember is viselni akarja. Nincs abban kérem semmi rossz. Tessék elhinni.

Dr. Szápáry József szolnoki királyi alügyésznek mindössze az volt a bűne, hogy valamikor gyerekkorában valamelyik tanítója vagy tán a papja, rosszul írta le a nevét. Ebből a kis tévedésből támadt az alügyésznek az az óhajta, hogy a szolnoki törvényszék mondja ki végzésileg, hogy őt Szápárynak hívják, hogy ezt gróf Szápáry Gyula volt miniszterelnök tűrni tartozik. A pör előzménye az volt, hogy a legutolsó farsangon a szolnoki vármezei kaszinó bált rendezett. A bálrendezőkhöz névsorában két Szápáry is szerepelt, gróf Szápáry Gyula és dr. Szápáry József. A gróf amint meglátta ezt a nevet, följelentette az alügyész hamis név használatát miatt. A szolnoki járásbíró előtt megtartott tárgyaláson az alügyész ezzel védekezett, hogy igaz ayan, hogy az apját nem Szápárynak, hanem Czapárynak hívják, de az ő összes iskolai bizonyítványai s ügyvédi oklevele is Szápáry névre szól. Ezt a védekezést nem fogadta el a bíróság s az alügyészt hamis név használatá miatt ötven forint pénzbüntetéssel sújtotta. Az alügyész most ugy kereset orvoslást, hogy névváltoztatásért folyamodott, de a belügyminiszter még a betűvel sem engedte meg a Szápáry név használatát. Ezután történt a kereset beuyjtása s törvényszékhez, ezt azonban ugy az elsőbíró, mint a budapesti ítélőtábla visszautasította. A csont az igazságügyminiszter most akként oldotta meg, hogy az alügyészt áthelyezte a miskolci királyi ügyészséghez. Pékáns izt ad ennek az áthelyezésnek a hivatalos lap mai számának közlése, amelyben az alügyész neve sajtóhiba következtében (ah! mily véletlen) most már nem Szápárynak, hanem csupán Szapárynak van fölütve.

§§ Kiténtetett kuriai bír. Dr. Andrásovics Béla kuriai tanácselnök nyugalmába vonult s ez alkalomból a bírói pályán szerzett érdemei elismeréséül a másodosztályú vaskoronarenddel tüntették ki. A kiténtetésről szóló királyi kézirat a hivatalos lap mai számában jelent meg.

§§ Választás a királyi kurián. A kuriai bírásokra jogosított bizottság tagjainak a megválasztását ma délen fejezték be a kurián. Rendes tagok lettek: Béres János, Fabiny János, Bene Kálmán, Paiss Andor, Székács Ferenc, dr. Kelemen Mór, Losonczy Odón. Sebastyén Mihály, Nagy Sándor és Fittler Imre. Póttagok: Adám András, Sélly Sándor, Frenreisz István, Gyárfás Ferenc, Obersehali Adolf és Istvánffy József.

§§ Mi a börtön? A nagyváradi Újvilág című szocialista hírlap házi költője Míroy József asztalosinas az aratásról és sok más egyeből irt költeményei közt egyszer a börtönről daltólván, ilyenképpen énekelt:

Mi a börtön? Egy szent hely, hol
Az igazsáért kiálodol,
S azok nyerne bent vigaszt, új hitet,
Kik a szabadsáért küzdenek.

Az ügyészség szépnek és veszedelmesnek találta ezt a verset. A tárgyaláson az esküdtek nyolc szóval négy ellen kimondták, hogy a versben igazat van, a vétkesség kérdésében azonban kilenc szóval három ellen hoztak határozatot.

E miatt a törvényszék inkonzekvensnek jelentette ki az esküdtszék verdiktjét s fölfüggesztette. A második esküdtszék tárgyaláson Míroyt felmentették az igazság vétségé alól, ellenben vétkesnek mondták

ki a lap szerkesztőjét és egy hónapi fogházra és 10 forint pénzbüntetésre ítélték. A vádolt semmisségi panaszszal élt, amelyet azonban ma a kir. kuria Sebastyén Mihály bíró előadása alapján visszautasított.

EGYESÜLETEK.

(A Budapesti Újságírók Egyesülete) segítőalapja igazgató-tanácsának ma délután ülése volt Cziky Lajos elnöke alatt. Diósi Béla pénztárnok jelentést tett, hogy a segítőalap eddig 6240 koronát osztott ki segélykölösntépp tagjai között s 1070 koronát adományozott segélyképp. Az igazgató-tanács mai ülésén 750 koronát szavazott meg segélyezésre.

(Az Otthon estje.) Az Otthon írók és hírlapírók körének 7-én vasárnap este a kör palotájában (Dohány-utca 76. sz. a.) megtartandó II. házi estélye rendkívül érdekes lesz. A 1/2 10 órák a kör dísztermében kezdődik estét Polónyi Elemér zongoraművész játéka nyitja meg, aki két új szerzeményét játssza. Pártosné Ertolucci Viktória asszony, ki sok évi visszavonultság után a közelmúltban vendégzerepelt a m. kir. operaházban nagy sikerrel, két dalt fog énekelni Tarnai Alajos zongorakísérettel. Gál Gyula, a Vígészinház kiünő művésze Tenynson Arden Enochját mondja el mese alakban. A Magyar Színház legközelebb színre kerülő ujdonságából, a Belle of New Yorkból Ledófszky Gizella és Sziváryi Gizella kisasszonyok énekelnek. Ordrap Cumberland, a világhírű gondolatoíró és szellemidőző előadása lesz a műsor befejezése, amelyet Rákosi Viktor fog a közönségnek tolmácsolni. A hangverseny után buffet áll a vendégek rendelkezésére. A táncmulatságon Balog Károly zenekara fog játszani. Az estére szóló jegyek átvehetők Keszthelyi Ernő pénztárosnál a kör helyiségében délután két órától.

TÁVIRATOK.

Peking, január 4. (Reuter.) A Píngyinben (Santung) állomásozó Brooks angol hittérítő a Boxers név alatt ismert forradalmi társaság tagjai meggyilkolták.

Bécs, január 4. Lovag Schiessl, a kabinet-iroda új igazgatója, mh este Belgrádba utazott, hogy átnyujtsa a királynak visszahívó levelét.

Egy királyné halála.

London, január 4. Mint a Reuter-ügynökség jelenti Lourenco-Marquezból, oda Sahombsból (Szvázföld) származó menekülők érkeztek, akik hírül hozták, hogy a Szvázföld királynéja meghalt. Gyanusnak tartják, hogy a királyné oly rövid időre Hudu után halt meg. Az elhunyt királyi fivére, Necoco rémuralmat honosított meg Tecumba Ninbandines volt miniszterelnök segélyével, és egész Kraalok lakosságát kivégezteti.

Az olasz hadügyminiszter lemondása.

Róma, január 4. A lapok jelentése szerint Mirri hadügyminiszter lemondott, mert közvettették egy levelét abból az időből, mikor még a Crispi-miniszterium alatt kormánybiztos volt Sziciliában. A levelét Venturini volt palermoi főügyész tette közzé. A kérdéses levélben Mirri ideiglenes szabadlábra helyezését ajánlotta egy befolyásos választónak, aki ellen per volt folyamatban. A minisztertanács este fogja tárgyalni Mirri lemondását.

A bécsi gázművek.

Bécs, január 4. A belváros egyik házának pincéjében ma este egy új gázcsőnek a hálózatba történő bekapcsolása alkalmával tsermetlen okból gázrobbanás volt, melynek következtében négy munkás többé-kevésbé súlyos égési sebeket szenvedett és a háznak több ablaka betört.

Bányász sztrájk.

Grác, január 4. A köllachi bányákban a viszonyok nem változtak. Egy zászlóalj katonaság ment a sztrájk színhelyére. A hatóságok szigorú intézkedéseket tettek, hogy Grácba szentet lehessen szállítani.

Márisch-Osztrau, január 4. A bányák központi igazgatója és a sztrájkolók között alkudozások kezdődtek, amelyek a munkásoknak mértékellen követelésein akadtak meg. A sztrájkolók nyolc órai munkaidőt követelnek s ebbe is be akarják számítani a leszállás és felszállás idejét, holott ezt a bányai igazgatóság csak ünnep- és vasárnapokon hajlandó beszámítani. Így a tárgyalás eredménytelen maradt és a sztrájk tovább tart.

Közgazdasági táviratok.

London, január 4. Az angol bank e hó 9-én ajánlatokat vesz át két millió fontnyi 3%-os helyi kölcsönre, amely nem fizetendő vissza 1912. évi április havi előtt. A kölcsön minimális ára 97 1/2%. A nyereséget helyi testületek szükségleteire fordítják.

Berlin, január 4. (Gabonapiac.) Az irányzat esély részvétel mellett határozatlan volt. Buza és rozs a szállítási üzletben állandó. Zab nagyon vonzott. Az idő száraz.

Berlin, jan. 4. (A Budapesti Napló tudósító-jának távirata.) Esti forgalom. Négyosztályos magyar aranyjárdék —.—, Magyar koronajárdék —.—, Osztrák hitelrészvény 232.10. Osztrák-magyar államvasut 134.10. Déli vasut 28.50. Északnyugati vasut —.—, Elbavölgyi vasut —.—, Orosz bankjegy készpénz 216.15. Buschtiehradi —.—, Orosz bankjegy —.—, (Ultimo) Lombard —.—, Frankfurt, január 4. (A Budapesti Napló tudósító-jának távirata.) Árfolyamok decemبرre. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 232.10. Osztrák-magyar államvasut 134.80. Déli vasut 28.75. Osztrák aranyjárdék —.—, Olasz járdék 98.47. Laura-kobó 251.80. Harpeni 201.20. Discont 191.70. Alpesi —.—, Bécsi bankgyesület —.—, Szilárd.

New York, január 4. (Kábelüregöny.) (Zár-lat.) Buza tavaszi 75.7/s. Buza téli 75.7/s. Buza májusra 75.7/s. Buza júliusra —.—, Tengeri májusra 39.7/s. Tengeri júliusra 39.7/s. Zab 69.7/s. Rozs 31.1/s. Liszt 2.80. New York, január 4. (Értéktársaság.) Váltó Londonra 4.874/s. Váltó Berlinre 94.1/s. Ezüst 58.7/s.

Napirend.

Naptár. Péntek, január 5. — Római katolikus: Telesztor pp. — Protestáns: Simeon. — Görög-orosz (december 24.) Eugénia. — Zsidó: Sebatb 5. — A nap két 7 óra 33 percor. — Nyugszik délután 4 óra 6 percor. — A hold két délelőtti 9 óra 33 percor. — Nyugszik délután 9 óra 27 percor.

A kereskedelemügyi miniszter helyett az államtitkár fogad délután 4 órakor.

A fővárosi pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése délelőtti 10 órakor a régi városaházban.

A fővárosi közpénzügyi bizottságának ülése d. u. 5 órakor az új városaházban.

Művészeti bonctani előadás (IX., Tüzoltó-utca 58. sz. a.) bonctani intézetben este 6 órakor.

Az Országos kaszinó kaliko-báija az Országos kaszinó termeiben.

A budavári-asztaltársaság mulatsága a Politikus-szatócsához címzett vendéglőben.

A hölgy-kamarazene társaság hangversenye a Royal-nagytermében este fél 8 órakor.

A terézvárosi kaszinó művészestje este 8 órakor a kaszinó dísztermében.

Nemzeti múzeum: Régiségtára, nyitva van délelőtti 9 órától délután 1 óráig. A többi tárai 1 korona belépőjű mellett megrtekintethetők.

A Múzeumok téli látlata nyitva d. e. 9. órától este 8 óráig. Belépőjű 50 krajcár.

Nemzeti Szalon téli látlata (IV. Ferenciek-tere 9. sz.), nyitva egész nap. Belépőjű 50 kr.

Iparművészeti múzeum és társulat karácsonyi kiállítása nyitva délelőtti 9—1-ig és este 5—8 óráig.

Közlekedési múzeum zárva.

Országos képtár zárva.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság Kerepesi-ut 20. l. emelet. Hivatalos órák délelőtti 9-től délután 2 óráig. Telefon szám 24—55. Nyilvános olvasóterem és tüakozó-osztály Kerepesi-ut 22. szám I. emelet. Hivatalos órák 9 órától 12-ig és délután 3—6-ig. Telefon szám 24—16. Hazai termékek állandó kiállítása. Keleti mintatár és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a Házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés tárgyait is eszközöl) a városi Iparcsarnokban nyitva télen délelőtti 9—2-ig, nyáron és a többi évszakokban 9-től 12 óráig és délután 3-tól 5-ig, vagy 6-ig. — A magyar kir. kereskedelmi múzeum kiállítása kirendeltségeinek vezetőségével megbízott üzletvezetés V. Váci-körut 32. szám.

Szórakozó helyek.

Allatkert nyitva egész nap.

Somossy Mulató. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folles Caprice. VI., Róvay-utca 13. Naponta fényes műsor.

Budapest kávéház. Andrássy-ut. Naponta Banda Marci és fal hangversenye.

Stefánia-szálloda, Murányi-utca 53. Budapest legolcsóbb szállodája.

Páris szálloda, Váci-körut. Éttermek. Elegáns kávéház. Látványosság: Bachus-pince.

Union-Szálloda díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás keréküdvérem.

Elite szálloda, Budapest, Király-utca 39. Igazgató Mandel Albert.

Pétanovits Métropol szállodája. Naponta hangverseny (lásd hirdetés). Ujjonnan berendezett fényes étterem.

Ehu János éttermében (ezelőtt Szikszay) Nemzeti Színház-épület. Naponta kiünő előnyzene.

Dobranszki-féle vendéglőben Teréz-körut 4. kapható eredeti torekői hus és hortobágyi gulyás.

Putzer-pince Deák-tér naponta a pince éttermekben Schrammel és Boros Miska és Kies Ferkó híres szőlőlák hangversenye.

Bodega-pince, ujjonnan fényesen berendezve, a Somossy-mulatóval szemben (Nagymező-utca 20.), naponta 6-ig 8 óráig van nyitva.

Naponta hangverseny Dankó Gábor fényes zenekara és Török Pista cimbalomművész által a Keleti kávéházban, Oszméri-ut 14.

Stefánia-kávéház, Kerepesi-ut 73. Naponta az I-ső Magyar Daltársulat előadása.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

G—mt B—a. De igen, egész bátran beküldheti az Üstökös előfizetési árát a Budapesti Naplóval egy postautalványon. A mi kiadóhivatalunk majd átadja azt. Így mindjárt az is ünként megmagyarázódik, miért rendeli ön meg kedvezményes áron.

Anonimus. Azt hisszük, legjobban, mindannyiunk kívánságára akkor fog elintéződni ez a kérdés, ha nem bolygatjuk. Elmondtuk a magunkét. És nem hiszszük, hogy igen hamar rendbe nem jönne. Hisz kölcsönös érdekről van szó.

Hívtunk. Szíves köszönet.

A nagy század.

— Száz esztendő története. —

(XII)

E század második harmadába esik a fényképezés feltalálása is. Niépce és Daguerre kísérleteiből fejlődött az ki s ipari jelentőségén kívül mérhetetlenül szolgálatokat tett a tudománynak, nevezetesen első sorban a csillagászatnak is. Belőle a reprodukciós művészet temérdek ága fejlődött, nevezetesen a cinkográfia, a fototipia és egyéb sokszorosító művészetek. A fényképezés azonfelül lényegesen átalakította a művészetnek nem egy ágát.

A hatvanas években találta ki Nobel a dinamitot, a technikusoknak ezt a titáni munkára képes munkatársát. Kevéssel előbb az anilinszinek, a kátrányok iparilag és gyógyászatiilag is fontos fajtáit már gyárilag állították elő. A gazdaságilag nagyfontosságú munkák mellett maga a tudomány is jól járt: Bunsen új és máig érvényes teoriákkal és kitűnő szerelményekkel gazdagította meg a vegytant, a Kirehhoftal együtt ő alkalmazta először a szinképelemzést az analitikus vegytudományban. E nagyszerű felfedezés nemcsak a laboratóriumok vegyi folyamatairól ad biztos hírt a tudósoknak, de meghosszabbítja távcsöveinket egész a messzi csillagokig, amelyeknek anyagösszetételét színes vonalaival hibázhatatlanul felfedi.

Soha klasszikusabb magaslaton nem állott a fizika és a vegytan, mint a század második harmadában. A nagy újítók és nagy felfedezők korszaka az. Munkájuk nemcsak azért nevezetes, mert új tudományos igazságokkal gyarapította az emberiséget, hanem azért is, mert két kézzel szórta azt a népek körében a jólétet, boldogságot, biztosító tanácsokat. Ez az utóbbi momentum természetesen döntően hatott a modern gyár- és mezőgazdaság fejlődésére is.

Világvásárok.

Miután a tudomány praktikus alkalmazása ily hatalmas nyeregbe segítette az ipart, szó sem lehetett többé a régi módi kereskedésről. Az új közlekedési eszközök lehetővé tették a nagy áruforgalmat s lehetővé tették, hogy az árusere gyorsan folyjék. Hajdan egy-egy nagy kereskedelmi központon évenként egy vagy két nagy vásárra hordták áruikat egész vidékek kereskedői és iparosai és ezt a vásárt aztán ismét egész vidékek vásárló népe önnölte el, hogy egy esztendőre vagy többre is ellássa magát a szükséges holmival. Roppant nehézkes, lassu processzus volt ez, párjára csak itt-ott akadni manap, például Nisni-Novgorodban, vagy Szibéria egynemely kereskedelmi gőcpontján.

Ezt a karavánvilágira emlékeztető vásárrendszert alaposan átformálta a modern közlekedés. Vasut és gőzhajó szállítja a világ minden részébe a világ minden részéről a legkülönbözőbb árucikkeket s a vásárlónak nem kell egy-egy évig várnia, hogy szükséges holmiját beszerezze, az iparos és termelő pedig gyorsan s bármely időben adhat tul cikkein. A híres országos vásárokat elfűtta a föld színéről a gőzgép lehellete.

De azért a világvásár fogalma nem törődött ki a bourgeoisie életéből. Más alapon újra feltámadt, kevesebb vásári, több instruktív és erkölcsi jelleggel. Az új forma: az országos és világkiállítások. Érdekes és szinte szimbolikus, hogy először a nagy francia forradalom tömörülő viharfelhői alatt, 1795-ben, rendezte a bourgeoisie-világnak ezt a jellemző találmányát egy francia arisztokrata a XX-ik század új osztályának: a munkásembereknek javára. A st.-cloudi kiállítás inkább gobelinekre, szőnyegre, porcellánárúkra szorítkozott, de ebből a szerény kísérletből hatalmasan kifejlődött később a nagy világvásárok, világkiállítások rendszere. D'Arveze márki, a kezdeményező, megismételte kísérletét 1798-ban Párisban, mire ott sűrűn követték egymást a kiállítások, amelyek 1817-61 Németországban is divatba kerültek

Jellemző, hogy a kiállítások hajnalkorában egyes államok, például Anglia még óvatosan kerültek, hogy az új találmányok nemzetközi piacokra kerüljenek. Szigorú tilalmak tartották vissza a gyárosokat attól, hogy egy-egy új gépet kivigyenek az ország határain túl, ebben a nemzeti vagyon megesonkítását látták. A kontinensen azonban gyorsan kiismerték, hogy a nagy kiállításoknak kevésbé lehet vásári jellegű tulajdonítani. A kiállítások lassankint az ipari és művészeti versenyképesség fokmérőivé változtak, s egyre nyertek erkölcsi s csak ennek közvetítésével anyagi jelentőségben. A kiállítások tehát első sorban abban különböznek a régi országos vásároktól, hogy nem a vevők nagy tömege elé került az áru, hanem egy többekévesebb független zsűri elé, amely csupa hozzáértő emberből áll és igazságosan osztogatja a dícséretet és az aranyérmeket. Egy ily kitüntetésnek nagy anyagi hatása is lett a világkereskedelemben: a német kereskedő meglátta, minő kitűnő munkát kap a franciától és megfordítva. A verseny hatalmasan kifejlődött s a vevők megtudták szakemberek ítélete alapján, kitől szerezhetik meg a legkitűnőbb holmit. Volt idő, a kiállítás-ügy virágzásának korában, amidőn egészen fiatal iparosok egy napon világhírűekké lettek, viszont konzervatívabb szellemű vállalkozók egy zsűri-ítélettel megkapták a kegyelemdőfést. A kereskedelmi világban a jobb győzött a jó felett, ösztökélve, előre buzdítva az újítókat, a feltalálókat. Éppen ennek révén tulajdonitunk itt nagy jelentőséget a kiállítás-ügynek.

Hazánkban csak a legutóbbi időkben öltött nagyobb arányokat a kiállításügy. Első kiállításunk 1842-ben nyílt meg az iparegyesület kezdeményezésére. Csizik Gyula egy összeállításból tudjuk, hogy minő küzdelmes volt annak megteremtése. Az iparvédegyelet, amely megérezte Széchenyi programjának nagyszerűségét, Kossuth Lajos igazgatása alatt be akarta mutatni hazánk ipari készültését. A Vigadóban megnyílt kiállítás 213 iparos mindössze 300 tárgyat állított ki.

A kitüntetések csupa gyáros nyerte el: egyetlen kézműgyárosnak sem jutott ki belőle. Ebben sok kritika és eleven korpék rejtőzik.

A második kiállítás 1843-ban nyílt meg 244 kiállítóval. Az egykoru jelentés elpanaszolja: „Hetvennél több papíryárunk közül öt, — huszonhétnél több cukorgyárunk közül négy, — kő- és esztergályiparosaink közül egy sem állított ki.” Ez viszont jellemzi azt, hogy minő kevés selyt tulajdonítottak akkor iparosaink ennek a versenyvásárnak. A harmadik kiállítás 1846-ban nyílt meg 516 kiállítóval.

A szabadságharc után a vidéken több helyi érdekű kiállítást rendeztek, nevezetesen Brassóban, Kolozsvártól, Zággrában, Pozsonyban, Oravicán, — ezeknek szaporasága mindinkább megérelte egy országos kiállítás szükségességét. Az első ilyenfajta Keskeméten nyílt meg 1872-ben, 575 kiállítóval. A rendezők buzdító törekvését jellemzi, hogy nem kevesebb mint 662 kitüntetéssel jutalmazták a kiállítókat. Négy évvel utóbb a szegedi országos kiállítás már 2227 cég vett részt. „A szegedi kiállítás — mondja Gelléri Mór — az ujabbkori közgazdasági, főleg pedig ipari mozgalmaknak alapvetője volt és sikere éppen azért érdemel általános méltánylást, mert e kiállítás szervezése körül minden külföldi és hazai mintától eltekintve, eredeti nyomon kellett elindulni.” Utána jött a székesfehérvári kiállítás és a helyi kiállításoknak egész sorozata.

1885-ben nyílt meg végre a budapesti országos kiállítás, gazdaságban messzi felülmulva az összes előbbieket. Ez a kiállítás valóságos autopsziája volt a magyarságnak, megősmerte benne gazdasági és intellektuális életét és oly sok tanulságot nyújtott, hogy gazdasági életünk mai szervezésének temérdek pontját az akkori tapasztalatoknak köszönjük. A század utolsó magyar kiállítása 1896-ban volt Budapesten.

A kiállítás-ügy erősen kidomborítja a bourgeoisie-világnak azt a jellemvonását, amelyet már több fejezetben iparkodtunk megvilágítani: törekvését a tudományos és gazdasági eredmények népszerűsítésére, általánosítására

Ez a gondolat egy napon született a bourgeoisieival, hangulata magával ragadta az összes nagy tudósokat és föltalálókat, ellenébe, mint oly sűrűn láttuk, csak a dinasztikák és házi politikusaik gördítettek akadályokat, félvén, hogy tulontul sok fegyvert adnak a nagy tömegek kezébe. A szellemi vívmányok általánosítása mégis sikerült ennek a nagy rendnek: eddig láttuk, hogy a praktikus tudományokat csakugyan közkincesé tette, mindjárt látni fogjuk, hogy az elvont spekulációt, a gondolkodók vívmányait is minő hatalmasan szórta szét a nagy tömegek soraiba.

Darwin.

Ugyanabban az időben, amidőn Schopenhauer örök álomra hunyta szemét, Angliában egy ily című könyv jelent meg: *Origin of species*. Szerzője egy teológiai végzett kenti kisbírtokos volt, Charles Darwin.

A modern világfelfogás történetében gyökeres elváltozást jelent az 1858-iki esztendő, annak a filozófusnak halála, annak a könyvnek a megjelenése. Idáig a mult századbeli Kant és utóda, Schopenhauer oktatták az emberiséget a legmagasabb rendű világfelfogásra. Kant főműve: A tiszta ész kritikája, címével jellemzi az egész iskolát. Egészen más természetű munka földadata volna Kant és Schopenhauer bölcsellettörténeti jelentőségét kiemelni, nekünk az a célunk, hogy bemutassuk, minő szellemek hatottak egyenesen a XIX. század emberének formálására. És ebben a keretben Kant és Schopenhauer felemlítése teljesen elégséges. Életalkító erejük nem volt, tiszta, majdnem elvont nagyságok, akik egy más csillagon is kieszelheték volna kristálytiszta elméleteiket. Azok nem nőttek ki a XIX. század életéből és nem hatottak rá átalakítólag. A század közepe és végének világfelfogását az a kenti teológus határozta meg: Darwin.

Az összes filozófusok, akik a létről, az életről, a mindenség elejéről, végéről, keletkezéséről, haláláról értekeztek, nem hatottak döntően a bourgeoisie lelkeinek kialakítására. A bourgeoisie agya tisztelettel bámulta meg a csöndes szobákból és katedrákról lehangzó igéket, de éppen csak tudomásul vette s nem izgatta fel magát azok hallatára. Nem a bourgeoisie számára gondolkodott sem Kant, sem Schopenhauer. Korának, kora emberének lelki hurjait igazában Darwin s az ő sokféle utra tért követői rezdítették meg.

Darwin egész fejlődése megfelel annak a hatásnak, amelyet a bourgeoisieira gyakorolt a század második harmadában. Először is teológiát tanult, de megunta, otthagya. Azután hajóra ült, bejárta Brazília őserdeit, Patagónia pusztáit, körülhajózta a földet és természettudományi tapasztalatokat gyűjtött. *Tapasztalatokat gyűjtött: ime a bourgeoisie nagy jellemvonása. Azután vidéki birtokán husz éven át kísérletezett állaton, növényen. Végre összeállította összes tapasztalatait, amelyet világos, majdnem a naivságig világos elmével fűzött egy nagyszabású tanná: a fejlődéstanná. Az alfától az ómegaig megmagyarázza vele a mindenség titkait: a lét keletkezését, átváltozásait, a genézist és az evolúciót. Nem elvont spekulációval, de deris hangulatban, kézzelfogható tényekkel. A kézzelfogható tények: ime az, ami után oly szomjasan sóvárgott oly hosszú időn át a kézzelfogható tények által élő bourgeoisie!*

Ebben a pereben nem fontos nekünk, hogy a tudományos kritika mit hagyott meg Darwin tanáiból, mit nyesett le rólok. Fontos annak a megállapítása, hogy Darwin és követői komplet, tényekben gyökerező világnézettel ajándékozták meg a bourgeoisieit, tehát olyasmivel, ami kitűnően illett szellemi berendezésébe. Minden megvolt már a bourgeoisiei kényelmes lakásában, csak a világbölcsellett szekrénye hiányzott meg. Darwin és iskolája ezzel is megajándékozta; a bourgeoisiei művelődési arzenálja teljes lett.

(Folytatjuk.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Karácsony Velencében.

A nap lement... Vörös palástját
Sötétbe vonja már az est.
S a halvány hold kelő sugarja,
Ézést mezőt a vízre fest.

Nyugalom tér morajba, zajba,
S itt ülök ábrándozva én.
Könyökölve az ablakomba
Karácsony édes ünnepén.

A sóhajaim messze szállnak,
És megzörgetik ablakod.
Te pedig visszaküldöd őket
És bánatom elaltatod.

S alulról, ringó gondolából
Halk epedéssel búrtajna,
Félem küldi nehány akkordját
Egy csengő, zengő mandolin.

Fáj lelkemnek, hogy nem lehet ma
— Családi körben — ott veled,
Hogy melletted... hozzád simulnék...
Közemben nyugodni kezdek.

Az esti csillag sok társával
Tán elviszi sóhajaim
... S odalenn egyre szomorúbban
Csak cseng, csak zeng a mandolin...

Hogy érzésem, mi annyi lelkét
Ma boldog vágygyal járja át,
A szerelem virágfakasztó
És búpasztó sugarát.
Ó ilyen távol fáj a tűz... fáj...
Bár jönné vigasz szárnyain.
... S odalenn lágyan zengve, csengve
Csak egyre szól a mandolin.

S betér hozzám a reményesség is...
A jövő képe száll felém.
Hogy egymás mellett, ajk az ajkon
Leszünk karácsony ünnepén.

Alulról egy víg barcarolla
Kél valakinek ajkain.
És tűzzel pattog, egyre vígan
A csengő, zengő mandolin.

Sötét lesz ismét... Méla holdnak
Felhők fődik el sugarát
S én izzó fejemet lehajtva
Búval, vágygyal gondolok rád...
Úgy fáj, hogy magam vagyok...távol...
És leperregnek könyveim.
Gyöngyei vágnak, fájdalomnak...
... És elhalgat a mandolin...

Sváb Tivadar.

+ **Bélyeggyűjtő fejedelmek.** A koronás fők sem mentenek a gyűjtés szenvedélyétől. Különösen sok közöttük a bélyeggyűjtő. Az orosz cár például szenvedélyes gyűjtő. A fiatal Vilma királynő rajong a ritka bélyegekért, ugyszintén a walesi herceg is. A német császár birodalmában egyre változtatja a bélyegmintákat, talán ennek is gyűjtészenvedély az oka. Némely gyűjteménynek óriási értéke van. Tapling gyűjteményét, amely a British Muzeumban van, harmadfél millió frankra becsülik. Ennél még értékesebb a La Renotière-féle gyűjtemény Párisban. Azt öt milliónál is többre becsülik.

+ **Fémfényű fa.** Egy francia vegyész kitalálta, hogyan lehet közönséges fát fémfényűvé tenni, a nélkül, hogy természetes sajátjaiból veszítene. A fát sulya szerint három vagy négy napon át maró alkálius oldatban, például kalcinált szódában hagyják, hetvenöt—kilencven fok hőmérsékleten. Erre azonnal kalciumbroszulfid fürdőbe helyezik, amelybe huzsonnégy—harminchat óra mulva a marókálnak oldatát öntik. Ebben a keverékben a fát negyven-nyolc órán keresztül hagyják harmincöt—ötven Celsius fok hőmérsékleten. Ebből a leírásból látható, hogy az eljárás nehézkes és sok időbe kerül; az eredmény azonban állítólag meglepő. Ha az így készített fát, miután méréseket melegeben megszáritották, simító vassal fényezik, felületén igen szép fémes fényt kap. Ez a fémfény még jobban érvényesül, ha fát ólommal, ónnal, vagy cinkkel dörzsölik. Ha erre üveg- vagy porcellán-csiszolóval fényezik, a fa majdnem fémtükörszerűvé válik, ami által famunkákban természetesen igen szép hatás érhető el. E mellett a fa igen szilárd és ellentálló marad.

+ **A Bundás.** Egy tanyásgazda beállított egyik szegedi takarékpénztárba, hogy elhelyezze kevés megtakarított pénzét. Azt mondja neki a pénztáros: — Urambátyám, válasszon valami jeligét.

— Aztán mire jó az?

A pénztáros megmagyarázza: a jelige arra való, hogy csak annak adják ki a pénzt, aki meg tudja mondani. A parasztnak tetszik a dolog, de sehoggy sem tudja, hogy mi legyen a jeligéje.

— Ugyan mi a kutyájának a neve? — kérdi a pénztáros, amire a gazda megmondja: — Bundás az, kéröm.

Megegyeznek tehát, hogy Bundás lesz a jelige; a tanyásgazda aztán felül a szekere s megy haza a falujába. Éjfélkor zörgetnek a takarékpénztár kapuján. Nagysokára előkerül a kapus.

— Mit zörget kend ilyen nagyon? — rivall rá a parasztra.

— Hát a nagyságos urat keresném, akinél délelőtt a pénzümet beadtam.

— Nincs az most itt, alszik az ilyenkor! —

dühösködött még jobban a kapus. Csak reggel beszélhet vele.

És becsapta a tanyai ember előtt a kaput. Az pedig megrátarta a reggelt és beállított a pénztárhoz.

— Visszajöttem, nagyságos ur — mondja — mert hát eszembe jutott kérem utközben, hogy ugyan mi lézön akkor a jeligével, ha a Bundás véletlenül megdöglene? ...

+ **Tolsztoj — német.** Most, hogy a nagy muszka olyan komolyan beteg, ismét nagyon sokat foglalkoznak vele. Sokat irnak róla a német lapok is és már kisütötték róla, hogy Tolsztoj tulajdonképpen az 6 vérukból való. Elmondják, hogy egyik őse, aki testének óriási terjedelméről volt országszerte híres, Poroszországból vándorolt be Nagy Péter alatt Oroszországba s mert nagyon kövér volt az öreg, azért vette fel a Tolsztoj nevet. A német származása (?) Tolsztojok későbbben a legelőkelőbb orosz gróf és hercegi családokkal léptek házasság útján rokoni kötetlébe. A német lapok érdekesnek találják, hogy az az író, aki éppen az orosz nép érdekében annyit tett irodalmi működésével — német származása. Ez csakugyan érdekes is volna, de a dologhoz még sok szó fér.

+ **Mit eszik Európa?** Ez van megírva abban az érdekes könyvben, amely nemrégiben jelent meg a német könyvpiacra. Ime néhány adat belőle: A buza a következő: Az utolsó öt évben minden Spanyol évenként 57 kilót fogyasztott ebből a gabonából; a francia 51 kilót, a belga 35 kilót, az angol 31 kilót, az olasz 29 kilót, Ausztria-Magyarország lakosa 19 kilót, a német 16 kilót. Legkevesebt buzát Norvégiában fogyasztanak: ott minden lakosra évenként 1-6 kiló esik. Rozsból Dániában fogyasztanak legtöbbet, ahol minden lakosra évenként 40 kiló esik, Németországban 28 kiló, Oroszországban 26 kiló, Spanyolországban évenként mindössze 10 kilót fogyasztanak el. A kukorica-fogyasztásban első Portugália, aztán jön Olaszország, harmadik helyen pedig Ausztria-Magyarország. Husóból legtöbbet Anglia fogyaszt. Franciaországban minden lakos évenként 7 kiló marhahúst, 4 kiló borjúbúst, 4 kiló birkahúst és 10 kiló disznóhúst eszik meg. A párisi ember 75 kiló húst eszik meg évenként. A st fogyasztása következőképpen oszlik meg: Angliában minden lakos 36 kilót használ el, Franciaországban 21 kilót, Németországban 17 kilót, Spanyolországban 15 kilót, Ausztria-Magyarországon 14 kilót. A kukorica-ból legtöbbet Ausztria-Magyarország és Svédország fogyaszt, ahol minden lakosra évenként 20 kiló esik. Franciaországban a lakosok csak 11 és fél kiló cukrot esznek meg évenként.

REGÉNY.

Öreg asszony nem vén asszony.

(28)

— REGÉNY. —

Irtá: GEROLAMO ROVETTA.

— Bájos leánya, megengeded, hogy oda-jöjtek hozzád?

E szavakkal üdvözölte Vénuszát Badvero, ahogy megjelent, úgy elkergette azt a két vagy három ottlézengő ifjencot, miut ahogy egy nagy hal elijeszti közeléből az apró, előle gyorsan menekülő halacszkákat.

Eliza, amint észrevette, hogy Prandino közeledik feléje, rögtön oldalvást fordult és úgy uszott. Ahoz is elég ravasz volt, hogy olyan sötét uszó-ruhát viseljen, mely a víz indikrét átlátszósága dacára se tűntesse fel tulerősnek testének kissé masszív körvonalait. Ez az elővigyázat ugyan teljesen fölösleges volt a mi jó Prandionkkal szemben. Ó szerelmes volt és tudjuk, hogy mennél több van a szeretett asszonyból, annál jobb.

— Te vagy?

— Én!

— Ebben a nagy kalapomban hogy ismerhetél rem olyan messziről?

— Hiszen tudod, hogy még a világ végén is reád ismernék.

Prandino lihegni kezdett és most már nagyobb fáradságba került az uszás. A víz alatt észrevette a grófné fehér karját, keskeny, elegáns lábacskáit és ez a látvány elvette a lélegzetét.

— Fáradt vagy?

— Ellenkezőleg.

— Akkor hát uszszunk még egy kicsit messzebbre

— Ahogy kívánod. Hiszen, ha az ember téged egyedül akar találni, ki kell jönni ide, a tenger közepére.

— Tudod-e, hogy Yamagata már nagyban udvarol nekem?

Kacagva emelte ki az egyik karját a vízből, hogy igazíthasson valamit a kalapján.

— Vettem észre! És te egészen csinosan tűröd, az is bizonyos.

— De hová gondolsz, egy japáni! Hiszen ilyen még nem is volt a listámban!

— Ez hát azt akarja jelenteni, hogy —

— Apropos, fiacskám! Ne omliátsd Cécilia előtt, hogy ilyen messzire kiusztunk, mert aztán unalmas prédikációkat tart, amiknek soha sincsen végük! ...

— Nyugodt lehetsz! Én ugyan nem szólok!

— De halld csak édesem, ne udvarolass magadnak attól a Yamagatától! Igérd ezt meg nekem! Igen?

— Ki tudja? Hogy is mondjam csak, annyi érzés van benne!

E szavak után Eliza egyet fordulva, ellillant Prandino elől és nagyot sikoltott örömben.

Prandino meg rögtön utána.

— Esküdj meg, hogy csak tréfából feleltél így! — eszedett Prandino.

— Menj el, menj innen! Nem hallod? Hát távozzál már, nem látod, hogy már iszom is?

— Ugy kell neked, miért nem hagysz fel azzal az örökös kacérkodással?

— De az istenért, menj odébb! — Meg vagy örülve! — Ne jöjj ennyire közel, igazán furcsa színben fogok feltűnni, ha így meglátanak.

Eliza most már nem tréfált. Prandino engedelmesskedett.

— Akarod, hogy visszauszzunk?

— A hogy kívánod.

— Olyan szép itt, a víz közepén, egyedül, csak mi ketten!

— Mondd csak Prandino, jól érzed most magad?

— Nagyon!

— Ugy mint tegnap este?

— Oh nem! Az a tegnapi est! A legszebb esteje volt egész életemnek, — a hogy mondan szokás.

— Milyen csacsi is vagy te!

— Terringtett! Ugy látszik, már japán szellem beszél belőled!

— Akár Japán, akár Khina! Annyi azonban bizonyos, hogy a japánitól nem hallottam efféle sületlenségeket.

— Vigyázz! — Ujra megitatlak!

— Menj el!

— Ejnye, de félénk lettél egyszerre!

— Estére megint elmegyünk gondoláznai, jó lesz? Elviszzuk Céciliát is, ugy-e?

Eliza most csak tréfált, de azért jól látta, hogy Prandinonak ez a tréfa se vizen, se szárazon nincsen nyére.

— Csak ne dühöngjél mindjárt, kis érzékeny. Hát nem vetted észre, hogy csak tréfálok?

— tette ujra azonnal.

— Add ide a kezedet?

— Nem adom!

— Add ide a kezedet!

— Nem adom! Hagyd abba azt a folytonos érzélgést! És nem teszem.

És Eliza visszafordult és a fürdőház felé kezdett uszni.

— Szent isten! Milyen messzire kiusztunk! — kiáltott fel.

A part szürke fővényén nyüzsgő fürdővendégek tényleg olyanok voltak, mint megannyi apró ide-oda futkozó gyermek. A fürdőház is kicsinynek, összetöpreddöttnek látszott, akárcsak valami játékszer.

Égészen lassu tempóban, némán usztak egymás mellett. Prandino most kissé visszamaradt és mohón figyelte a grófné minden mozdulatait. Eliza pedig félig csukott szemmel élvezte a meleg, puha napfényt, melytől a tenger felszínén átható só- és moszat-illat aradt szét.

(Folytatás következik.)

— Az emlékezőtehetség statisztikája. Egy Colegrave nevű amerikai pszichológus hosszú éveken át tanulmányozta az emberek emlékezőtehetségét, tekintet nélkül a nemre és a fajra. Tanulmányainak eredményeül értekezést írt. Általában a boldog események emléket tovább őrzik meg az emberek, mint a fájdalmas pillanatok. E szabály alól kivételnek a négerok. Colegrave azt állítja, hogy vannak emberek, akik első évük eseményeire is emlékeznek. Az iskolákban tanított dolgokból pedig legtöbbször emlékeznek a történelemre, azután a mértanra, a francia nyelvre és — a nádpálcára.

— Zsillip ur ma a következő kérdéssel lépett be a társaságba:

— Egy vidéki család Pestről a karácsonyi ünnepekre hazavárja a fiát, nagy karácsonyfát állít neki, telerakja aranydióval s különösen vattából készült imitált hóval s a fiu nem érkezik meg, mert a vonat elakadt a hóban. Hogy mondják ezt röviden és valószínű? Tudják?

— Nem.

— Sok műhó semmiért!

Kisegítették.

Hazug közmondások.

— Salamon Özön. —

Aki másnak vermet ás, maga esik bele.
(Igen ám, csak hogy aki másnak manapság vermet ás, nagyon jól vigyáz arra, hogy maga bele ne essék.)

Aki mer, az nyer.

(Lásd a zsebtolvajokat!)

Ha lassan jársz, tovább érsz!

(Erdőfolyva minél lassabban jársz, annál tovább érsz, tehát ha semmit se jársz, legtöbbször érsz!...)

Aki korán kel, aranyat lel.

(Ebbez szükséges, hogy az aranyat olyasvalaki vesztse el, aki még korábban kelt.)

A türelem — rózsát terem.

(De rendszeren — másnak!)

KÖZGAZDASÁG.

Tótok és magyarok.

Budapest, január 4.

Ebben a hazában mindenki magyar, természetesen még az is, aki tót emlékün szivta magába az anyatejét. Hogy félre ne értesünk, jó eleve kijelentjük, hogy ezuttal és e rovatban semmiképpen sem akarunk nemzetiségi politikát csinálni s ha tótokról leszen szó, akkor nem azt a derék töredékét értjük Svatopluk ivadékainak, akik Arvában, Liptóban avagy Trenesében üzik hagyományos szorgalommal atyáiktól eltanult mesterségeiket s helyhez kötöttek keresik és találják meg a kenyeret, amely nélkül egy napig sem lehetnének el. A tótságnak egy különleges töredékével kell ismételtlen foglalkoznunk, amelynek jóval több joga van, mint a magyaroknak, s amely sáska módjára lepi el az országot és tervszerűen pusztítja el az ország kiskereskedőinek és iparosainak legvárt.

És ez a tervszerű pusztítás, amelyről bőven lesz még alkalmunk szólni, hatóságai oltalom mellett történik. A magyar államhatalom, a mindenek felett álló államrend odaáll védőpajzsul és hallgatagon tűri, hogyan szipolyozzák ki saját véreit. Kell, hogy törje, mert akit véd, annak joga van. Erős, hatalmas joga, amelyet — így véli a közigazgatási bölcsesség — nem lehet megdönteni. És nem is döntötték meg hosszú évtizedek, amelyek elviharoztak, mióta a jog adatot. Nemzedékek pusztultak el, új formák keletkeztek minden téren, még az alkotmányosságán is azóta; megszűnt az ok, amely létrehozta az okozatot, de a házaló tótok vándorüzleti joga él és virul, az isten tudja miért?

Képzljük el egy vidéki kisiparos avagy kereskedő helyzetét. Megtelepszik a városban, faluban. Üzlethelyiséget bérel, majd kis tőkét beléül az árúba s megnyitja üzletét. Nemsokára megismerkedik az adókövető bizottsággal, majd megtanulja a különbséget állami, városi és megyei adók között s mibamar élesen tud distinguálni ezekben egyes alfajai között is. Kocsit nem tart; sokat nem jár kocsin a kisiparos vagy az üzletember, de azért pontosan fizeti az utadót is. Nemsokára a városit vagy falubelit, de a megreit is.

És azon az uton, amelynek kikövezéséhez, épségben tartásához busásan járul hozzá nehéz verejékekkel szerzett filléreiével a kiskereskedő vagy kisiparos, hetenként kétszer vígan robnak be a faluba, városba nagy társzerekre. Nagy urakat hoznak, kivételes jogukat. Akár a régi jogosultsága nemes emberek voltak, olyanok ezek is. Nem fizetnek adót, nem viselnek

közterhet. A tótok. Csak így nevezik őket ország-szerte. Pedig sokan vannak közöttük, akiknek semmi ivadéka sem állott vonatkozásban az öreg Svatoplukkal. De a nép szája már így nevezi őket mindenképpen.

Tehát jönnek a tótok; rövid időre csak. Alig két-három órára ütök fel tábort sátraikat épp a legmozgalmasabb időben, a legnagyobb forgalom közepette. És vásárt csapnak. Eladják harsány vásári zsvájjal a derék alföldi népek a cseh vásznat, a morva posztót s az osztrák ipar minden silányosságát. S a nép veszi — szokásból.

Van valami feudális vonás a házaló tótok fellépésében. Akár a közpörök hűbérurak, úgy jelennek meg és learatják mindazt, amit az iparos és kereskedő-jobbágyok megmunkáltak.

Közpörök ez a javából. És égetően kiált orvoslásért. Figyeljük meg a tönkremenő kisiparosok és detailkereskedők statisztikáját s meg fogjuk látni azt a megdöbbentő állapotot, amely a vidéken uralkodik. S míg az ország iparkodó, munkás elemei így pusztulnak el, nagyrészen hibájukon kívül, addig azok, akiknek nagy részük van e pusztulásban, halomra rakják a milliókat s vígan utaztatják „házaló tótok”-nak nevezett kereskedői személyzetükkel tovább is dusan meg-rakott társzereiket.

Mert ma már nincsenek házaló tótok a szó-nak olyan értelmében, amint azt hajdanában ért-tették. Aki ma a tótok kivételes jogait élvezi, az tulajdonképpen alkalmazottja egy nagy üzleti háznak, amelynek piaca az egész ország.

Ha rövidesen nem vágja utját a kereske-delmi kormány ennek a visszás állapotnak, ak-kor jelentékenyen fog még emelkedni az a szo-moruan nagy százalék, amely a vidéki keres-kezőnek tönkrejutásáról, pusztulásáról beszél.

Sutba kell dobni azt az elavult rendszá-bályt, amely ilyen, ezeknek jólétét feloldó kivét-let statvál és egységeket, a modern törvényhozó éleslátásával és tapintatával kell újáteremteni ezt a hűbéri korszakra emlékeztető állapotot.

Ipar és kereskedelem.

Egedüs Sándor akciója. Hegedüs Sándor ke-reskedelmi miniszter abból a célból, hogy iparfej-lesztési politikájának intézéséhez a szükséges biztos alapot megteremtse, tudvalevőleg röviddel hivatalba lépése után elhatározta, hogy még az 1899. év folya-mán az összes nagyobb hazai gyárak és ipartelepek termeléséről részletes statisztikai adatokat fog egybe-gyűjteni. Együttal az iránt is intézkedett a kereske-delmi miniszter, hogy a kisiparra vonatkozó részle-s adatok a folyó év végén végrehajtandó nép-számlálással kapcsolatban szerzesseknék be. A gyár-ipari felvételek, melyeket Hegedüs Sándor kereske-delmi miniszter a helyszínére kiküldött szakférfiak által végeztetett, mult évi augusztus hó 7-én vet-ték ez egész országban kezdetüket s a mult hó vegeig, néhány telep kivételével, amelyekre vonat-kozó adatok összeírását az illető vállalatok kérel-mére a folyó évre kellett halasztani, teljesen befejez-tettek. A főlvételeket a miniszternek negyvenhárom szakközvege hajtotta végre, akik összesen 2488 gyár-és ipartelep adatait gyűjtötték egybe. Az ekképp nyert rendkívül terjedelmes és becses anyag már a miniszter kezei közt van és feldolgozása s értékesi-tése e napokban megkezdődik. Annak megbeszélése céljából, hogy mily eljárás követessék e tekintetben, e hónap 4-én a Schmidt államtitkár elnöklésével a csoportvezetők részvétele mellett értekezéset tartottak a kereskedelmi miniszterterületben. Az egész anyag fel-dolgozása előreláthatólag ez év május elsejéig be lesz fejezhető s így a kereskedelmi miniszter már rövid időn belül rendelkezni fog mindazon adatok-kal, amelyeknek hiányát addig lépten-nyomon kellett érezni.

Az Osztrák-Magyar Bank. A jegybank állása 1899. december hó 31-ikén a következő volt: Bank-jegyforgalom 728,982.000 frt (+44,995.000 frt); érc-értékkészlet 509,179.000 forint (+4,610.000 frt); váltó-tárca 243,804.000 forint (+39,737.000 forint); lom-bard-üzlet: 38,212.000 frt (+8,234.000 frt); adóköteles bankjegytartalék: 9,924.000 frt.)

Már megírunk, hogy az ultimó alkalmából a jegybankot a szokottnál nagyobb mértékben vették igénybe és ezt most hivatalosan igazolja a bank kimutatása. A kimutatás szerint az adóköteles bank-jegytartalék 9 millió forintot tesz, ma azonban már adómentes bankjegytartalék felett rendelkezik, mert a legutóbbi napokban 15 millió forintot fizettek vissza a bankba.

A bank főtanácsa január 9-én teljes ülést tart, amelyen bemutatják a mérleget és megállapítják az osztalékot, amely 50 forint lesz.

Milliók eső. Aradról jolenti tudósítónk, hogy az ottani törvényesek a *Wa'isch* Testvérek bécsi cég vagyonát eső alá helyezte. A cégnek nagyobb bir-toka és több gyártelepe van, amelyeknek értéke

meghalad egy millió koronát. Tömeggondnoknak *Szathmáry* Gyulát, Arad megye volt alispánját nevezték ki.

Magyar Statisztikai Évkönyv. A központi sta-tisztikai hivatal szerkesztésében és kiadásában meg-jelent az 1898. évre vonatkozó statisztikai évkönyv. A munka *Kállós* Frigyes könyvkereskedésében 5 forintért kapható.

A sertésárvitel korlátozása. A földmivélségi miniszter közli, hogy az osztrák belügyminiszter 1899. december 30-án kelt ívratával a sertésvésznek Ausztriába való bevitelét a következő területekről tiltotta meg: *Győr* szabad királyi városból, *Győr vármegye pusztai, soko dajjai és tésziget-csütközi* járásából és *Zala vármegye csáktornyai és perlaki* járásából.

Szezerárak. A kontingens nyersszesz ára *Buda-pesten* 36 korona pénzben, 36.50 korona áruban. *Bécsben* a nyersszesz ára 33.40 korona pénzben, 33.80 korona áruban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásár-téri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Fel-hajtás: Vágómarhák. Magyar ökor 1029 darab, ma-gyar tehén 453 darab, szerbiai ökor 650 darab, szerbiai tehén 32 db, boszniai ökor — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 51 drb, bika 88 darab, összesen 2303 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlalmi való ökor 14 darab, fejős tehén 153 darab, igaz bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig, vágómarhákért: Ma-gyar hizott ökor, legjobb minőségű 60.— K-tól 64.— K-ig, kivételesen 68.— K., 100 kilónként élő sulv-ban, középmínőségű 52.— K-tól 58 K-ig, silányabb minőségű 48 K-tól 50 K-ig. Magyar paraszt marha jobb minőségű 48 K-tól 57.— K-ig, kivételesen — K-ig, gyengébb minőségű 40 K-tól 44 K-ig. Tarka hizott ökor, legjobb minőségű 60 K-tól 66.— K-ig, középmínőségű 52 K-tól 58 K-ig, silányabb minőségű 46 K-tól 50 K-ig. Szerb és boszniai ökor legjobb minőségű 46 K-tól 56.— K-ig, ki-vételesen — K-ig, silányabb minőségű 40.— K-tól 44 K-ig. Bika jobb minőségű 50 K-tól 65.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 44 K-tól 50 K-ig. Bivaly 34 K-tól 46 K-ig, kivételesen — K. Magyar tehén 40 K-tól 54 K-ig, ki-vételesen 57.— K. Tarka tehén 44 K-tól 64 K-ig. Gazdasági marhákért: Igás ökor elsőrendű — K-tól — K-ig, kivételesen — K 100 kilónként, — K-tól — K-ig páronként, közép — K-tól — K-ig, — K-tól — K-ig páronként. Hizlalmi való ökor fehér — K-tól — K-ig. Fejőstehén keszeszett szines 150 K-tól 240 K-ig drbonként, bonyhádi faj 200 K-tól 300 K-ig drbonként. Igás bivaly — K páronként. Vágómarhából a felhajtás 300 darabban nagyobb volt, mint a mult héten, a helybeli husforrasztás még mindig igen gyenge, de miután valamely több ide-gen vevő volt a vásáron, az árak általában tartották magukat. Jó közepes és elsőrendű minőségekre az irányzat szűrd, míg selejesebb árura lanyha. — A mai jegyzések látszólag azért alacsonyabbak, mert a minőség általában gyengébb volt. — Fejős tehenekre ma rosszabb vásár volt, az árak darabonként 10—20 koronával csökkentek.

Borjvásár. 1900. évi január hó 4-én. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytár-saságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borju 314 darab, le-ölt borju 128 darab, bécsi élő borju — darab, nö-vendek marha — darab, bárány élő 20 darab, leölt bárány 374 darab. Árjegyzés azonos tételből: Ár-jegyzések. Belföldi élő borju 74—84 f-ig. I. r. 86—90 f-ig, kivételes — f-ig, leölt borju 80—86 f-ig, levonás nélkül bécsi leölt borju — krig. Növen-dek marha — f-ig kilonként. Bárány élő 12—21, leölt bárány 12—20 koronáig páronként. Élő árura a vásár élénk volt, leöltreke lanyhább.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székess-fővárosi sertéskon-zumvásár árjegyzése 1900. évi jan. 4-én. Készlet 614 darab. Érkezett 952 darab. Összesen: 1566 darab. Eladott 1186 darab. Maradt 380 darab. — *Napi árak:* 120—180 kgr. sulvban 76—82 koronáig, 230—280 kgr. sulvban 78—82 koronáig, 320—380 kgr. sulvban 78—82 k-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilonk 76—80 koronáig. Malacok — korona kilonként. A vásár hangulata élénk volt.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjele-ntése.) A mai vásáron a főlhajtás 1084 drb juh volt. Árak: tartottak. Kiviteli juh 46—50 fillér kilón-ként, selejtes juh 22—23 fillér.

Bécsi szarómarhavásár. (Saját tudósítónk tele-fonjelentése.) A mai vásárra felhozta 3973 darab borjut, 1330 darab élő sertést, 2890 darab levágot sertést, 383 darab levágot juhot, 696 darab bárányt. Az borjuk árai gyengékek.

Eladási árak: Levágot borju 68—84 fillér, első-rendű 88 és 1 K. 8 fillér —, kivételesen — fillér, élő borju — fillér, legelsőrendű 1 K. 6 fillér, kiváló minőségű fiatal sertés 70—88 fillér, levágot nehéz sertés — fillér, husra hizalt sertés 89—98 fillér, zsirra hizalt sertés 50—64 fillér, elsőrendű süldő 83 és 1 K. 8 fillér, levágot juh 68—84 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillérig kilogrammonként. Bárány 12—24 korona páronként.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, január 4.

Csekély hozatal mellett a kínálat mérsékelt volt és a forgalom csak néhány ezer métermázsza búzát tett, amelyek nyomott hangulat mellett csak néhány fillér áremegeménnyel találtak vevőre. Uj-ton-geriben és rozsbán a forgalom korlátozott volt válto-zatlan árakkal. (Az árak 50 kgronkint koronáértékben értendők.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Péntek, 1900. évi január hó 5-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Péntek, 1900. évi január hó 5-én.
Először:

Félemberek.

Színmű 3 felvonásban. Irta Malonyay Dezső.

Személyek:

Kun Béla	Ivánfi	Braun	Mihályfi
Blanka	Alsógi	Kende	Zilahi
Hona	Ligeti	1-és ur	Náday B.
Hosvayné	Márkus	2-ik ur	Füredi
Gedeon	Bercsényi	Inas	Narcisz
Radó	Császár	Szobaleány	Batizfalvy
Ormányi	Náday		

Kezdeté 7 órakor.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. évi január hó 5-én.
Zárva.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. évi január hó 5-én.
Másodsor:

Szeccszó.

Szafrikus korpék 5 felvonásban. Irta Lavedan. Fordította Ambrus Zoltán.

Személyek:

Gostardné	Hunyady	Gambe	Gyöző
Paul Gostard	Fenyvessi	Rendőrbiztos	Gyöngyi
Labosse	Hegedűs	Jacob	Bárdi
Labosséné	Mátrai	Róza	Munkácsi
Alice	Varsányi	Fogadósné	Makróczy
Boranty	Tapolcai	Viktor	Szerényi
Bobette	Lánczy	Inas	Kassai
Riquiqui	Boros F.		

Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. évi január hó 5-én.

A kis szökevény.

Operett 3 felv. Irták Hicks és Nicholls. Fordították Kacziány Géza és Makai Emil. Zenéjét szerzették Monkton és Caryl.

Személyek:

Lord Coodle	Tollagi	Gray	Küry Kl.
Lady Coodle	Krecsányi	Flipper	Kovács M.
Stanley Ed.	Szerdahelyi	Carmentita	Hegyi A.
Dorottya	Radványi	Alice	Kápolnai

Kezdeté 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. évi január hó 5-én.

L. Komáromi Mariska assz. fellépével

Szulamit.

Zsidó daljáték 4 felvonásban. Kövessy Albert átdolgozásából írták: Beöthy László és Makai Emil, zenéjét szerette: Davidsohn Emánuel.

Személyek:

Monaóh	Szilágyi	Szulamit	Komáromi
Aron	Sarlai	Abigail	Ledofsky
Absolon	Beöthy	Cingtang	Kardos

Kezdeté 7 1/2 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kerepesi-ut 21.

Péntek, 1900. évi január hó 5-én.

Finnszág.

Tudományos előadás vetített képekkel. Irta Vikár B.

Ezt követi:

Transvaal.

Irta György Aladár. — Hopp Ferenc és Newton eredeti felvételei után készült 36 vetített képpel.

Végül:

Kalotaszeg népköltése.

Irta és előadja Vikár Béla. Dallamok, szövegek bemutatásával és vetített képekkel. A dallamokat Tamás Kata kalotaszegi leány énekli, az ottani népviseletben.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Mégis

csak legjobb a

KÁVÉ és TEA

közvetlen a tengeri hajóról,

FIUMÉBÓL.

FRATELLI DEISINGER cégtől.

A szétküldés 5 kg-os zsákokban is.

Árjegyzék bérmentve.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

A legújabb attrakciók!

Nagyszerű műsor!

Krüger-féle villamos csillagok

16 hölgy elsöndrű szépségek

Albertus és Bartram

a legnagyobb amerikai szenzáció.

Mizzi Rositta Milton Trio

szubrette angol-német énekesnő

La belle Giovannita

transzformáció táncosnő

MISS VONARE a világ legérdekesebb csodája kitüntetett contorsionistánő

Bozena Bradsky nemzetközi énekesnő

Briston et Gilwartos

comique excentrique vig esavargók a biciklin

The 3 Wortley, a repülő stiletók

és az összes szerződött specialitások.

Jegyek elővételi díj nélkül válthatók a nappal pénztárnál és Weisz A. nagy szivartózsdejében IV., Károly-körút 26. szám.

A mulató villanyos világítása saját gépei által eszközöltetik; a gépek Wüste és Rupprecht gépgyárok által készítették.

FOLIES CAPRICE

Eredeti!! Ma Ujdonság!!

Der Aushilfsгаргон

énekes bohózat Leitner H.-tól. Zenéje Knoch A.-tól. 10 órakor előzőleg 10 órakor

Szenzációs ujdonság!

Egy karambol okai.

Eredeti magyar bohózat, a vasúti életből. Irta egy forgalmazta.

„Ein Chamer“

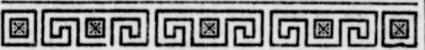
Továbbá:

NANDAR

francia excentrique-duo.

Erköly incognito páholyok.

Kitűnő konyha és italok. — Mérsékelt árak.

Melyik sorsolási lapot járassam?

azt, a melyik a legtöbbet nyújtja. Mit nyújt a Hiteles Merkur?

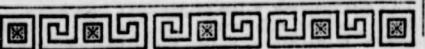
1. A sorsjegy-tulajdonost nem érdeklő pénzügyi cikkek helyett érdekes közleményeket tartalmaz.
2. Előfizetői közsőben 50 drb jószív-sorsjegy nyerevényeire játszanak ingyen, (a számokat a „Hiteles Merkur” közli), az esetleges nyerevényt az előfizetők kapják.
3. A „Hiteles Merkur” nagy elterjedtségű fogva a legtöbbet nyújthatja ezért a legelőszőbb és legmegbízhatóbb sorsolási lap.

Mutatványszámot küldünk.

a Hiteles Merkur

Cím: Budapest, Ferenciek-tere 6.

Egész évre csak 1 forint.

BUTOR részletfizetésre!

Állami és városi tisztviselők, katonatisztek, egyháztörzsek, valamint más hitelképes egyének kedvező részlet feltételek mellett kapnak szállárd gyártmányú asztalos- és kárpitozott bútortokat.

Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-ter 18. sz. Sas-utca sark, I. em.
 Állapotokhoz 25 kr. levétjegy beküldése oltom bementve küld fenti cég N. osztálya. 5187

Beniczkyne

Hajza Lenke

válogatott regényei

Beniczkyne. Saját kezében	—50
Beniczkyne. Ó az. Regény	1.—
Beniczkyne. A hegység tündére	1.—
Beniczkyne. Rang és pénz	1.—
Beniczkyne. A vér	—50
Beniczkyne. Közvélemény	1.—

Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában.

Sneidig egyenruhákat

készít

BLUM SÁNDOR

Budapest,

Váci-utca 12. szám.

Oh jaji!

megfejt ez az átkozott köhögés.

Távirat:

Évek hosszú során át kitűnő eredményrel használok az Egger-féle mellpasztillát. Kérem küldjön stb. Trautmanu (Csehszlovákia), 1898. június 17. Verner Nándor igazgató.

Éljen!

Egger-mellpasztillája gyorsan és biztosan hat köhögéssé, rekedtséggel, elválykodsodással. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában. Doboza 50 kr. és 1 frt. (Próbadohoz ára 25 kr.) Fő- és széküldési raktár: Egger-mellpasztillát csakhamar megszabadított, éljen!

VI., Váci-körút 17. szám.

HIRDETMÉNY.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménesbirtok három kerületében elhelyezett

267 drb. öreg, 39 drbsüldő

összesen: 306 drb. hizott serté

1900. évi január hó 19-én zárt írásbeli ajánlatok alapján tartandó nyilvános versenytárgyaláson olyképpen fog eladatni, hogy a sertések után származó szalonna az uradalom tulajdonában marad.

Az 50 kros bélyeggel ellátandó ajánlatok a fent idézett határidőig a ménes birtok igazgatóságánál Mezőhegyesen (posta- távir- da, telefon és vasut állomás) nyújtandók be, a hol a vonatkozó részletes feltételek is megtudhatók.

Mezőhegyes, 1899. december hó 18-án.

Mezőhegyesi magy. kir. állami ménesbirtok igazgatósága.

a legrégibb, legkedveltebb magyar élcslap.

Szerkeszti: SZABÓ ENDRE.

Megjelenik minden héten temérdek képpel. Tartalma: Szatírák, humoroszek, krónikás adomák, Mújkos kalandok, politikai karrikatúrák, illusztrált adomák, tréfás versek stb. Előfizetési ára negyedévre 2 frt. Kiadóhivatal: V., Kálmán-utca 2. sz., „Pallas”-nyomda.

Az Üstökös

A „BUDAPESTI NAPLÓ” magán-előfizetői (tehát ide nem érve a kaszinókat, olvasó köröket a hasznoló egyleteket, valamint a kávéházakat és vendéglőket) az „ÜSTÖKÖST” kedvezményes áron rendelhetik meg, u. m. negyedévre 1 frt. 50 kr., félévre 3 frt egész évre 6 frton. Az előfizetések a „BUDAPESTI NAPLÓ” előfizetésével együtt egy postautalványon is beküldhetők.

APRO HIRDETESEK

A hirdetőkre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Minden szó egyszeri beiktatása postát betükből 2 kr. Címme ellátott hirdetéséért külön 30 kr. kincstári bélyegdíj jár.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyegyet kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

A PRO HIRDETESEK ÉS ELŐFIZETÉSEK

BUDAPESTI NAPLO részére a kiadóhivatalban József-körút 18. számánál a következő díjak érvényesek:
Broszúrék, Torz-körút és Podmaniczky-utca sarkán.
Nemesek-féle társada P. tőfi-tér.
Benda Józsefné, Andrásy-ut 50.
Schwartz hirdetői iroda Marokói-utca 2.
Sopronyi V., dohány-nagy-társada, Kerepesi-ut 1.
Deutsch Miksáné, Andrásy-ut 38.
Szántó Már társadójában. Kecskeméti-utca 14.
Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Február 15.
Engem kárhoztatsz! Itéljen Isten, hogy ki a bünső! Felémelt a menyországba, mert azt mondta, hogy szeretsz. Ölelve, csókolva mutattad szelved és én boldog idealista, megmaradtam a plátói érzésnél. Mi lett utalmam? Az, hogy te majdnem szemem láttára egy másik ember karjaiba dobtad magad és engem letaszítottál a pokolba. Ugy áldjon meg a Mindenható ezen tetteidért, amint azt megérdemled. Engem már megvert az azzal, hogy nem tudlak feledni. 5311

Megkaptam és
végtelen örömet szereltem vele. Ugy látszik, nem jól kezelik a dolgot. Ezért a bésedelem, melyet nagyon sajnállok. De legnyugodt minden rendszer van. Kis Mindened. 5314

Hűség.
Több jellemem van, sem hogy téveszített levélét elolvastam volna. Levélben szeretnék írni pár sort, mit itt nem közölhetek. 5310

Ostfálysorsjegyzület.
Egy kollekta 2-400 darabig betegség miatt azonnal eladó, a hatodik játkora átvethető, vévőkörrel vagy anélkül. Ajánlatokat „G. H.” jelzővel a kiadóhivatalba kérek. 5213

Egy jó forgalmu cukrászda, a főváros legélénkebb helyén, kitűnő nyári üzlet, elegáns berendezés, más vállalat miatt azonnal jutányosan eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5312

Ügyes hivatalnok, franciául magyar, német, francia levelező, fordító, gépirő deluáni foglalkozást keres. Ajánlatokat „Ügyes 45” alatt a kiadóhivatalba kérek. 5311

Kossuth Lajos
életnagyságu kitűnő melléke (kézfestés) díszes aranyozott keretben 60 forint eladó. Megtekinthető a lap kiadóhivatalban. 2685

Egy óvadékképes ember, ki egy nagyobb biztosító intézetnél mint pénzbeszedő alkalmazva volt, pénzbeszedő, rakatnok vagy hasonló bizalmi állást keres. Óvadék 1000-1500 forintig. Cím a kiadóhivatalban. 2708

Cimbalom
pedálos, hangjegyes gyortartóval, kitűnő hangu díszes szalonhangszer (180 frtos) jutányosan eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5509

Üzlethelyiség
a főváros legélénkebb helyén azonnal eladó. Ugyanott egy kis ház eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2800

Kereskedelmi iskolát végzett könyvelő, ki a könyvelést egy nagyobb üzletben önállóan végezte, kitűnő irással bír állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 2705

Kisasszony, ki az elemi osztály tanterveinek tanításában valamint a nevelésben járatos és jó évi bizonyítvánnyal rendelkezik azonnali delután alkalmatást keres. Cím a kiadóhivatalban. 2704

Cimbalom
pedálos, gyönyörű hanggal, kótartóval, anyagi viszonyok miatt sűrűn eladó. Cím meg tudható a kiadóhivatalban. 2705

Dohánytársadéban
ajánlok csinos ügyes leány, ki már ily minőségben elég járatos. Cím a kiadóhivatalban. 2706

Óvadékképes
27 éves fiatal ember 200-200 forint óvadékkal alkalmazást keres mint napi pénztáros vagy pénzbeszedő. Cím a kiadóhivatalban. 5338

Vadászfegyver
két darab alig használt Lincaster 16-os egyik Pípper, a másik igen finom kézi munka ócska árban eladó. Megtekinthető a tulajdonosnál, címe a kiadóhivatalban. 5473

Elegánsan
butorozott utcai szoba kúln bejárattal, a Kerepesi-utca, a Nemzeti színház közelében 1-2 urnak azonnal vagy január elejére kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 2642

Szörmesapokák, barotek, muffok elkészítését és béléstést már sokévtől árban vállalom. Leveleket „G. S.” jelzővel a kiadóhivatalba továbbítható (ugyanott a cím is meg tudható). 2671.

Egy jó forgalmu dohánytársadé keresetük megvételre. Átirás a vevő dolga. Közvetítő kizárva. Ajánlatok „W J.” jelzővel a kiadóhivatalba kéretnek. 2687

Irodaszolgálat
vagy portási állást keres egy 20 éves erőteljes fiatal ember, ki ily minőségben már több évig alkalmazva volt, a fővárosban 15 éve van és nagy ismeretvel rendelkezik a legkötönyebb bizonyítványokkal bír. Cím a kiadóhivatalban. 2699

Butorozott lakást, két szobát, konyhát keres egy előkező család, amely tavaszig Budapesten akar maradni. Ajánlatok a Budapesti Napló kiadóhivatalába kéretnek „Butorozott lakás” címen. 2057

Magyar német levelező
Íl évi gyakorlattal könyvelésben valamint az összes irodai teendőkben teljesen járatos, kitűnő referenciákkal azonnali belépésre állást keres. Szives megkereséseket „Munkaszerező” címe ker a kiadóhivatalba, hol címe is meg tudható.

Nevelőnőket
észak- és dél német nyelvet és nyelvismertettel, vagy a német, angol és francia nyelvet, bonnetot, övönket, idegen nyelv-mesternőket kitűnő ismeretesen ajánlok, magyar okleveles tanítóknak zene és nyelvismertettel, vagy a német nyelvvel, vagy a németül sűrűn beszélő keresek **Szűzheóné S. Luiza** Budapest, VI. ker., Des-Dewffy-utca 22. sz. I. em

KÉPES levelező-lapok.
Magyar művészek lapok alkotásai után. Finom fénynyomat. Hazai készítmény. Baditz Ottó: Vagyok olyan legény mint te. Bihari Sándor: Munka után. Innocent Ferenc: Fátolytánc. Karvaly József: Vászár. Konok Ida: Havasi pásztorok. Margitai Tibamér: Ronót Pál története. Márk Lajos: Ezernyolcszázhuszban. Márk Lajos: Tercefer és Sacrelemi dal. Neogrady Antal: Vesztett boldogság. Neogrady Antal: Az erdő titka. Nádlor Róbert: Alszik a baba. Pechán József: Utolsó gyufa. Seneyi Károly: Szökőkút, Keskenyásztor. Szentes Fülöp: Kása nem étel. Telos Ede: Enyelgés. Tolnay Akos: Diana és Enyelgés. Vajda Zsigmond: Kedélyes bírák. Vajda Zsigmond: Kedves ivó.

20 darab **1 forint** bérmentes küldéssel. Megrendelhető a **Budapesti Napló** kiadóhivatalában VIII. József-körút 18. szám

OHNET!
Ohnet. A banya. 1.-
Ohnet. Lise Fleuron. 1.-
Ohnet. A Croix-Mort grófnő. 1.-
Ohnet. Sarah grófnő. 1.-
Ohnet. Akarat. 1.-
Ohnet. Rameau orvos. 1.-
Ohnet. Utolsó szerelem. 1.-
Ohnet. A vasyváros (hámoros). 1.-
Ohnet. A Pierre lelle. 1.-
Ohnet. A gyűlölség adója. 1.-
Ohnet. Nimród és társai. 1.-
Ohnet. A gyermek joga. 1.-
Ohnet. Régi barag. 1.-
Ohnet. Híába való gazdagság. 1.-
Ohnet. A képpeselő leánya. 50
Ohnet. A favirosai lelkész. 1.-
Ohnet. Páris királya. 1.50

Házmesternek
ajánlok egy jelenleg is oly minőségben levő tisztességes egyen. Címe meg tudható a kiadóhivatalban. 2712

Tözsédének
alkalmas helyiséget keresek kiérlelés céljából. Ajánlatot kérek Tözséd-elige alatt a phoz.

Már megjelent Jókai Mór: Öreg ember nem vén ember.

„Képzelt regény egy részben” című legújabb műve. Ára 1 frt 60 kr., mely összeg előleges beküldése esetén bérmentve küldetik. Kapható: a Budapesti Napló kiadóhivatalában, Budapest, József-körút 18. szám.

Magy. kir. Államvasutak.

Hirdetmény.
A magy. királyi Államvasutak igazgatóság nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Debreceen állomáson létesítendő új felvételi épület előállítására szükséges építési munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ügyéségi iratok, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához köztölt feltételek, Budapesten, a magy. királyi Államvasutak igazgatóság magasséptünyői ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. III. em. 14. sz.) és Debreceen az üzletvezetőség pályafeltöltési osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthető. Az ajánlatok legkésőbb 1900. évi január hó 20-án déli 12 óráig nyújthatók be a felhívott igazgatási írtási főosztályánál (VI. Teréz-körút 56. szám II. emelet 10. ajtó). Az ajánlatok 50 krajczáros, az ajánlat mellékelni ivenkint 15 krajczáros bélyeggel ellátva lepecsételve és következő felíráttal nyújthatók be: „Ajánlat a debreceni felvételi épület létesítésére.” Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Az ajánlat benyújtását megelőző napon vagyis 1900. évi január hó 20-án déli 12 óráig 18.000, azaz tizenhátezer korona bálnapénz teendő le a magy. királyi Államvasutak főpénztárnál (Andrásy-ut 75. szám, földszint) akár készpénzben, akár állami letelekre alkalmas értékpapirokban. A bálnapénzről szóló letétjegyet az ajánlatok nem csatolhatják. Az értékpapírok a legutóbb jegyzett arány szerint számíthatnak, de növértékem fölül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapján.

Posta után beküldött ajánlatok és bálnapénz térti versenyen adandók fel. Budapestben, 1899. évi december hóban. Az igazgatóság.

NINCS TÖBBÉ NÉLKÜLÖZÉS!!!! NAGY VAGYONT, ÓRIÁSI JÖVEDEMET, naponta 20-30 koronát, és évente legkevesebb 5-6000 koronát szerezhet mindenki könnyű otthoni munkával — társadalmi állásra való tekintet nélkül, a ki a „Kereskedelmi Vegyészeti” című könyv legújabb, kétszeresen bővített és javított kiadását megrendeli. Ezer és ezer ember bajháza munkát és mellékfoglalkozást eredménytelenül, pedig csak a könyvet kellene megrendelnie, mert általa 540 oly foglalkozás sajátítható el, melyek bármelyikével, előképzettség és tőke nélkül férfi, nő, gyermek kényelmese és jövedelmező megélhetést biztosíthat magának. A könyv több ezer megrendelője tanúsítja, hogy a KERESKEDELMI VEGYÉSZET valóban a század

ARANYKÖNYV
és hogy megrendelése által mindenki önmaga és családja iránti kötelességét teljesíti. E könyvnek egyetlen házán sem lenne szabad hiányozni, mert általa, különösen a falusi vagy kisvárosi háztartások bármelyikénél több száz forint takarítható meg évente. A könyv első kiadásának bolti ára 3 frt volt, ennek dacára a legújabb, kétszeresen bővített kiadás, a míg a csekély készlet tart.

1 frt 20 kr (vagyis 2 kor. 40 fillér) kedvezményes ártért küldi meg mindenkinek a „KERESKEDELMI VEGYÉSZET” könyvkiadó hivatala UJPEST, Lőrinc-utca 24/a. szám.

10 szoba butor
igen ócsón eladó, 1 háló szoba barok nagyon finom, 1 ebédszoba, barok, három ajtó, nagyon finom, 1 gyermekszoba, fehér lakozással, 1 hálószoza, angol, matt, faragott, 1 ebédszoba, szolopang, 3 ajtó, faragott, szolopang, mahagoni, 1 uri szoba, antik, nagyon finom, 1 vendégszoza egyszerű, szőnyegek olajfestményű képek és lámpák Bövöbött Sziv-utca 54. sz. I. em. 0. sz., d. e. 9-12 óráig u. u. 3-8 óra között Ugyanott a 4 szobából állt. akás is kiadó.

Magy. kir. Államvasutak. **Hirdetmény.** Menetrend módosítás a szolnok h. m. vásárhelyi vonalon. Az 1900. évi január hó 1-től kezdve H. M. Vásárhelyről reggel 4 óra 43 percek Szolnokra induló, valamint a Szolnokról délután 4 óra 43 percek H. M. Vásárhelyre induló 8404/8401 sz. szelvényvonatnak járátása Szentes és Hód-Mező-Vásárhely között megszűnik és helyette a nevzevett vonalrészben egyegy új vegyes vonat fog forgalomba helyezettetni. Ezen új vegyesvonat H. M. Vásárhelyről reggel 7 óra 40 percek indul és Szentesre délelőtt 9 óra 30 percek érkezik, visszafut pedig Szentesről délután 4 óra 57 percek indul és H. M. Vásárhelyre este 6 óra 57 percek érkezik. Budapest, 1899. évi december hó 20-án. Az igazgatóság. Utánnyomás nem díjaztatik.

Első budapesti Kávemagazin szétküldési osztálya

kávé
olválmoja és bérmentve. Postán utánvéttel, vagy a pénz előleges beküldésével
4 1/2 kg. Kuba 6.50
4 1/2 kg. Mocca 6.50
4 1/2 kg. Jáva 6.50
4 1/2 kg. Gyöngy 6.50
1/4 kg. Csász. kev. tea 1.50
1/4 kg. Karaván tea 1.40
1/4 kg. Törmelék tea —.90

Belák István
BUDAPEST, VII. Rottenbiller-u 4

ERÉNYI-féle
javított fakkorper remek nagy dobozokban 50 kr.-ért kapható köhögés, nehez lézés, hurutos bántalmak ellen! 8929

Zálogházi

cedulákat veszek. **Eladok**
13 latos ezüst évköszöntőket, grammja 6 kr., girandolokat, gyortartókat, hálókákat, tálcákat, grammja 6 kr., 12 darab ezüst évköszöntő 6 frt 50 kr., teljes 12 szemlelyre való teljes évköszöntőket 138 frtől kezdve, dus választék mindennemű ezüst műtörvs tárgyakban, arany férfilainok köllőgővel, grammja 85 kr., masszív arany gróru 2 frt 40 krtól, tula remou-tor órák 6 frt.

Grünberger Armin
Béla örököséi Budapesten, IV. Városház-tér 9. I. em. 23 Hariszbár. Képes árjegyzőket bérmentve és ingyen.

TITKOS BETEGSÉGEKET
hugygyógyászati és sebeket, az Infektioztos utóhozott, az elgyengült férfierek, magmálások, a bujakor utóhozott, nőknél fehér folyás, bármennyire idülték is, valamint mindazon női betegségeket, melyeket a magyarságnak egyik főbetegsége és börtömbetegsége gyűjtött ki győgygymód szerinti, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan.

Dr. Garai Antal
orvos, sebész, szemész- és szülész-tört, volt osztr. kir. oszt. főorvos
RENDEL: naponta, d. e. 10 óráig egész délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig.
Díjazott levelekre leggyorsabb figyelemmel válaszolunk és győgygymódokról is gondoskodni való.

Nőknél külön váróterem.
Ugyanott megjelent és a szerzőnél: DR. GARAI ANTALNÁL megrendelhető **NEPSZERU UTUMATÓ** (már 15-ik kiadásban megjelenő) némi betegségeket és azok egyszerű győgygymódokról című könyv, volt ára 2 frt 50 kr., most csak 80 kr. a melléki bércsomagolva lesz elküldve, 1 frt beküldése mellett bérmentve vagy 90 kr. utánvéttel.

A könyv tartalma: I. Az varcsorvok leírása. — II. A némi élet ébredése. — III. Az infektioztos utóhozott, a bujakor utóhozott, nőknél fehér folyás, bármennyire idülték is, valamint mindazon női betegségeket, melyeket a magyarságnak egyik főbetegsége és börtömbetegsége gyűjtött ki győgygymód szerinti, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan.
I. leány 1800 árköszöntő.
Megrendelést postán és díjközzel szedőszelvényekkel.
KELETI J. es. és kir. szék. községgyártó Budapest, IV. Koronahéreg-utca 17. Búlin bejárás az úszártól. Árjegyzék ingyen zárt bérmentve.

En Csillag Anna

180 centiméter hosszú óriási Loreley-hajammal, a magam találmányom pomádém 14 havi használata következtében nőtt olyan nagyra. Ezt a pomádét a leghíresebb tekintélyek egyetlen szernek ismerték el a haj kibúllása ellen, a hajnövesztés elősegítése, uraknál gyarapítja a teljes erős szakkál növesztését és már rövid hosszúságú a hajnak és a szakkálnak — természetes fényt és tömörséget ad és megőrzi a korai megfűszüléstől a legelsőbb végekig.

1 tégely ára: 1 frt 2 frt, 3 frt 5 frt.
Postai szettülés naponta az osztr. előzetes beküldés vagy postai utavéttel mellett az egész világba a gróruól, a vevő az összes megrendelések küldendő.

Csillag Anna, BECS, Seilergasse 14. sz.

Köhögéssel, rekedségnél vegyen 30 kr-ért Réthy-féle pomádé-fücskorkát.

Gummi
Valódi parisi gyártmány, jóállás mellett, eredeti csomagolásban.
Gummi és hálógyógytuntantok . . . 1 frtől 6 frt
Parisi női szivacska 1.50 „ 6 „
Eredeti possumum ocshírban (Poliporus) Menzinger által szerzett vezetve 1.50 frtől 2.50 frt. Szahab, havibaj elleni kötelek „Diana”-60 3.00 frtől 5 frt. — Gyógytörvs uraknak 3 frtől 10 frt. 10 frt. nyegrendő.
I. leány 1800 árköszöntő.
Megrendelést postán és díjközzel szedőszelvényekkel.
KELETI J. es. és kir. szék. községgyártó Budapest, IV. Koronahéreg-utca 17. Búlin bejárás az úszártól. Árjegyzék ingyen zárt bérmentve.